

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä annetun lain sekä taiteen perusopetuksesta annetun lain muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettaviksi valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä annettua lakia sekä taiteen perusopetuksesta annettua lakia. Valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä annetussa laissa säädettäisiin uudesta Jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelukeskuksen hankkiman muun kuin säännellyn koulutuksen rekisteristä. Rekisteriin olisi velvoite tallentaa kyseistä koulutusta koskevat suoritustiedot. Lisäksi esityksessä ehdotetaan, että vapaan sivistystyön oppilaitoksen ylläpitäjällä olisi velvollisuus tallentaa opetuksen ja koulutuksen valtakunnalliseen tietovarantoon palvelukeskuksen rahoittamia koulutuksia koskevat tiedot ja että taiteen perusopetuksen suoritustietojen tallentaminen kyseiseen tietovarantoon olisi mahdollista.

Taiteen perusopetuksesta annettua lakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että se sisältäisi säännöksen opetuksen ja koulutuksen valtakunnalliseen tietovarantoon tallennettavien koulutusten laajuuden määrittelemisestä opintopisteinä.

Esitys liittyy valtion vuoden 2023 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.1.2023.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIAALLINEN SISÄLTÖ.....	1
PERUSTELUT	3
1 Asian tausta ja valmistelu	3
1.1 Tausta	3
1.2 Valmistelu	3
2 Nykytila ja sen arviointi.....	4
2.1 Jatkuva oppiminen	4
2.2 Taiteen perusopetus.....	7
2.3 Tietojen luovuttaminen opetuksen ja koulutuksen valtakunnallisesta tietovarannosta	8
3 Tavoitteet	10
4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset	10
4.1 Keskeiset ehdotukset.....	10
4.2 Pääasialliset vaikutukset.....	11
4.2.1 Taloudelliset vaikutukset	11
4.2.2 Vaikutukset viranomaisiin	12
4.2.3 Yhteiskunnalliset vaikutukset	15
4.2.4 Tietosuoja-vaikutukset	16
5 Muut toteuttamisvaihtoehdot ja niiden vaikutukset.....	22
6 Lausuntopalaute.....	23
7 Säännöskohtaiset perustelut.....	28
7.1 Laki valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä.....	28
7.2 Laki taiteen perusopetuksesta	34
8 Voimaantulo	35
9 Suhde talousarvioesitykseen	35
10 Toimeenpano ja seuranta	36
11 Suhde perustuslakiin ja säätämisjärjestys	36
LAKIEHDOTUKSET	39
1. Laki valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä annetun lain muuttamisesta....	39
2. Laki taiteen perusopetuksesta annetun lain muuttamisesta.....	44
LIITE	45
RINNAKKAISTEKSTIT	45
1. Laki valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä annetun lain muuttamisesta....	45
2. Laki taiteen perusopetuksesta annetun lain muuttamisesta.....	53

PERUSTELUT

1 Asian tausta ja valmistelu

1.1 Tausta

Pääministeri Sanna Marinin hallituksen hallitusohjelmassa keskeisenä tavoitteena on, että koulutus- ja osaamistaso nousevat kaikilla koulutusasteilla, oppimiserot kaventuvat ja koulutuksellinen tasa-arvo lisääntyy. Tavoitteen toteuttamista edistetään hallitusohjelman kirjauksella, jonka mukaan laaditaan kansalliset osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen periaatteet, joiden tavoitteena on tehdä eri tavoin hankittu yksilön osaaminen näkyväksi työelämässä ja koulutusjärjestelmässä. Hallitusohjelmaan sisältyy myös parlamentaarinen jatkuvan oppimisen uudistus, jolla vastataan läpi elämän jatkuvaan tarpeeseen kehittää ja uudistaa omaa osaamista.

Jatkuvan oppimisen parlamentaarinen ryhmä hyväksyi jatkuvan oppimisen uudistusta koskevat linjaukset 17.12.2020 (*Valtioneuvosto (2020) Osaaminen turvaa tulevaisuuden: Jatkuvan oppimisen parlamentaarisen uudistuksen linjaukset (Valtioneuvoston julkaisu 2020:38)*). Linjauksissa todetaan, että palveluiden tueksi jatkuvan oppimisen palvelujärjestelmässä tarvitaan koordinaatiota ja rakenne, jolla voidaan edistää osaamisen kysynnän ja tarjonnan kohtaantoa, ennakoida osaamistarpeita, uudistaa ja hankkia osaamispalveluita sekä tukea alueiden yhteistyörakenteita. Linjauksissa todetaan myös, että työssä ja muutoin hankittua osaamista tulisi tunnistaa nykyistä paremmin, jotta jokaisen vahvuudet tunnistetaan, mutta myös osaamisen kehittämisen toimia pystytään kohdentamaan oikein.

Osana jatkuvan oppimisen uudistuksen toimeenpanoa eduskunta on hyväksynyt Jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelukeskuksesta annetun lain (682/2021), joka tuli voimaan 1.9.2021. Lain 2 §:n 1 momentin 3 kohdan mukaan Jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelukeskuksen (*myöhemmin palvelukeskus*) yhtenä tehtävänä on erityisesti työssä oleville ja työvoiman ulkopuolella oleville suunnatun ja muuta julkisesti tuettua koulutustarjontaa täydentävän koulutuksen ja muiden osaamispalveluiden rahoittaminen. Palvelukeskus rahoittaa koulutuksia myöntämällä valtionavustusta tai hankkimalla koulutus- ja osaamispalveluita.

1.2 Valmistelu

Jatkuva oppiminen

Opetus- ja kulttuuriministeriö asetti 23.8.2021 työryhmän valmistelemaan valtakunnallisten tietovarantojen laajentamista muun kuin säännellyn koulutuksen tiedoilla. Valmisteluryhmän tehtävänä oli valmistella palvelukeskuksen rahoittamien ja ELY-keskusten hankkimien koulutusten tietojen tallentamista valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä annetun lain mukaisiin tietovarantoihin sekä selvittää ja valmistella tarvittavat lakimuutokset tietojen tallentamiseksi. Työryhmän jäseniksi nimitettiin edustajat opetus- ja kulttuuriministeriöstä, työ- ja elinkeinoministeriöstä, Opetushallituksesta ja työ- ja elinkeinotoimistojen kehittämis- ja hallintokeskuksesta (*myöhemmin KEHA-keskus*).

Taiteen perusopetus

Opetus- ja kulttuuriministeriö asetti 30.8.2021 selvityshenkilön laatimaan esiselvityksen taiteen perusopetuksessa saavutetun osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen edistämisestä. Selvityshenkilön tehtävänä oli selvittää taiteen perusopetuksen oppilaitosten valmiuksia liittyä valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä annetun lain 2 luvussa tarkoitettuun opetuksen ja koulutuksen valtakunnalliseen tietovarantoon (Koski-tietovaranto). Lisäksi selvityshenkilön

tuli selvittää taiteen perusopetusoppilaitoksissa tehtävää yhteistyötä lukioiden kanssa lukiodiplomien toteuttamisessa sekä taiteen perusopetusopintojen tunnistamisen ja tunnustamisen käytäntöjä lukioissa. Selvityshenkilön tuli myös laatia mahdollisia ehdotuksia siitä, millä uudistamis- ja jatkotoimenpiteillä osaamisen tunnistamista ja tunnustamista taiteen perusopetuksessa voitaisiin vahvistaa.

Esiselvitys luovutettiin opetus- ja kulttuuriministeriölle 18.11.2021 (opetus- ja kulttuuriministeriö 2021: Esiselvitys taiteen perusopetuksessa saavutetun osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen edistämisestä. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2021:48). Esiselvityksen mukaan oppilaitokset suhtautuvat Koski-tietovarantoon ja sinne tehtäviin tiedonsiirtoihin pääosin myönteisesti. Esiselvityksen perustaksi laadittuun kyselyyn vastanneista taiteen perusopetuksen oppilaitoksista tiedonsiirtojen mahdollistamista kannatti 75 prosenttia ja vapaan sivistystyön oppilaitoksista 90 prosenttia. Myönteinen näkemys sai tukea myös muilta taiteen perusopetuksen toimijoilta. Tiedonsiirtojen katsotaan vahvistavan taiteen perusopetuksen eri taiteenalojen asemaa osana koulutusjärjestelmää ja nostavan taiteen perusopetuksessa hankitun osaamisen vapaan sivistystyön opinnoissa hankitun osaamisen rinnalle.

Esiselvityksessä ehdotetaan, että opetus- ja kulttuuriministeriö ryhtyisi toimenpiteisiin sen mahdollistamiseksi, että taiteen perusopetuksen opintotiedot voitaisiin viedä Koski-tietovarantoon. Tietovarantoon vietävien opintojen laajuus ehdotetaan määriteltävän opintopisteinä osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen helpottamiseksi sekä muilla koulutusasteilla suoritettuihin opintoihin tehtävän vertailun parantamiseksi. Opintopisteellä ei ehdoteta korvattavan opetustuntia esimerkiksi opetustuntikohtaisen valtionosuuden perusteena, vaan määritelmiä käytettäisiin rinnakkain.

Lausuntokierros

Hallituksen esityksen luonnoksesta on pyydetty lausunnot keskeisiltä sidosryhmiltä. Esitysluonnos on ollut lausuntokierroksella 20.1.—7.3.2022. Lausunnot ja hallituksen esityksen muut valmisteluasiakirjat on luettavissa hallituksen esityksen hankesivuilla osoitteessa: <https://okm.fi/hanke?tunnus=OKM074:00/2021>.

2 Nykytila ja sen arviointi

2.1 Jatkuva oppiminen

Jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelukeskuksesta annetun lain (682/2021) 1 §:n mukaan palvelukeskus edistää työikäisen väestön osaamisen kehittymistä ja osaavan työvoiman saataavuutta. Lain 2 §:n 1:n momentin mukaan palvelukeskuksen tehtävänä on toimialaansa liittyvä: 1) tieto-, neuvonta- ja ohjauspalveluiden kehittäminen ja koordinointi; 2) osaamis- ja työvoimatarpeen ennakoitiedon analysointi; 3) erityisesti työssä oleville ja työvoiman ulkopuolella oleville suunnatun ja muuta julkisesti tuettua koulustarjontaa täydentävän koulutuksen ja muiden osaamispalveluiden rahoittaminen; 4) alueellisten ja muiden yhteistyöverkostojen tuki ja vaikuttavuuden edistäminen.

Palvelukeskuksen koulutuksen ja osaamispalveluiden rahoitusmuotoja ovat valtionavustusten myöntäminen ja hankintatoiminta. Palvelukeskus ei itse järjestä koulutusta, vaan toimii ainoastaan koulutustoiminnan rahoittajana ja hankkijana. Havaitun koulutus- ja osaamistarpeen perusteella se käynnistää valtionavustushaun tai hankintamenettelyn tarvittavan koulutuksen tai osaamispalvelun toteuttamiseksi. Koulutuksen järjestämisestä vastaavat valtionavustuksen saajat tai hankintasopimuksen osapuolena olevat toimijat.

Palvelukeskuksen tehtävänä on toimia valtionosuusrahoituksella ja korkeakoulujen perusrahoituksella järjestettävää koulutuksen perustarjontaa ja ELY-keskusten työvoimakoulutuksen hankintatoimintaa täydentävänä koulutuksen rahoittajana, joka rahoittaa koulutusjärjestelmän aukopaikkoihin sijoittuvaa ja aliedustetuille ryhmille suunnattua koulutusta ja jonka erityisenä kohderyhmänä ovat työssä olevat ja työelämän ulkopuolella olevat.

Jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelukeskuksesta annetun lain (682/2021) 8 §:n mukaan palvelukeskus voi myöntää valtionavustusta ammatillisesta koulutuksesta annetun lain (531/2017) 5 §:ssä tarkoitettujen tutkintojen ja tutkinnon osien järjestämiseen, vapaasta sivistystyöstä annetussa laissa (632/1998) tarkoitettujen oppilaitoksen ylläpitäjän järjestämään koulutukseen, yliopistolain (558/2009) 7 §:ssä tarkoitettujen tutkintojen, erikoistumiskoulutuksen ja tutkintojen osia sisältävän koulutuksen järjestämiseen, ammattikorkeakoululain (932/2014) 10 §:ssä tarkoitettujen tutkintojen, ammatillisen opettajankoulutuksen, erikoistumiskoulutuksen ja tutkinnon osia sisältävän koulutuksen sekä maahanmuuttajille tarkoitettujen koulutuksen järjestämiseen ja Saamelaisalueen koulutuskeskuksesta annetussa laissa (252/2010) tarkoitettujen saamen kielen ja kulttuurin opetuksen järjestämiseen.

Jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelukeskuksesta annetun lain 9 §:n mukaan palvelukeskus voi hankkia koulutusta ja muita osaamispalveluita. Pykälässä ei ole rajattu tarkemmin, mitä koulutusta tai osaamispalveluita palvelukeskus voi hankkia, vaan lähtökohtaisesti palvelukeskus voi hankkia koulutusta ja osaamispalveluita toimialansa puitteissa. Käytännössä hankintatoimintaa rajoittavat muussa lainsäädännössä määritellyt edellytykset koulutustoimijoiden mahdollisuuksista tarjota koulutuspalveluita osana liiketaloudellista toimintaansa. Palvelukeskuksen hankkima koulutus on pääsääntöisesti lyhytkestoista koulutusta. Hankinnan kohteena voivat olla myös sellaiset osaamiskokonaisuudet, jotka eivät sijoitu säännellyn koulutuksen kehiköön, vaan eri koulutusasteiden ja -alojen rajapinnoille. Hankinnan kohteena olevat osaamiskokonaisuudet voidaan räätälöidä kulloisenkin tarpeen mukaan. Palvelukeskuksen hankintojen tarjouskilpailuihin voivat osallistua ammattikorkeakoulu ja yliopistot sekä yksityisoikeudelliset yhteisöt, mukaan lukien kuntien ja kuntayhtymien omistamat tytäryhtiöt.

Valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä annetussa laissa (884/2017) säädetään valtakunnallisista tietovarannoista, kuten opetuksen ja koulutuksen valtakunnallisesta tietovarannosta (*jäljempänä Koski-tietovaranto*), korkeakoulujen valtakunnallisesta tietovarannosta (*jäljempänä Virta-tietovaranto*), oppivelvollisuusrekisteristä, ylioppilastutkintorekisteristä ja opiskelijavalintarekisteristä. Koski-tietovarantoon tallennetaan perusopetuslaissa tarkoitettua opetusta, lukiolaissa tarkoitettua koulutusta, ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa tarkoitettua koulutusta, tutkintokoulutukseen valmentavasta koulutuksesta annetussa laissa tarkoitettua koulutusta ja vapaasta sivistystyöstä annetussa laissa tarkoitettua koulutusta koskevia tietoja. Virta-tietovaranto on korkeakoulujen opiskeluoikeus-, ilmoittautumis-, tutkinto- ja opinto-suoritustietojen keskitettyä säilytystä ja käyttöä varten tarkoitettu tietovaranto.

Palvelukeskuksen rahoittaessa siitä annetussa laissa määritettyä säänneltyä koulutusta on ammatillisen koulutuksen järjestäjillä ja korkeakouluilla jo nykyisten säännösten ja sopimusten nojalla velvollisuus tallentaa koulutuksia koskevia tietoja Koski- ja Virta-tietovarantoihin rahoitustavasta riippumatta. Palvelukeskuksen rahoittamat koulutukset eritellään tietovarannoista rahoituslähteen perusteella.

Vapaan sivistystyön oppilaitosten ylläpitäjillä on velvollisuus tallentaa tietovarantoon oppivelvollisille suunnattua koulutusta koskevat tiedot. Vapaan sivistystyön oppilaitosten ylläpitäjillä on myös mahdollisuus tallentaa muiden koulutusten tietoja, mikäli ylläpitäjä on päättänyt tarjota tietovarantoon tallentamista koulutukseen osallistuville opiskelijoille ja opiskelija suostuu tie-

tojen tallentamiseen. Palvelukeskuksen rahoittaessa vapaan sivistystyön oppilaitosten ylläpitäjien muuta kuin oppivelvollisille järjestettyä koulutusta, ei ylläpitäjillä kuitenkaan ole velvollisuutta tallentaa tietoja Koski-tietovarantoon.

Valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä annetussa laissa säädettyjen tietovarantojen yhteisrekisterinpitäjät vaihtelevat tietovarannon tarkoituksen mukaan. Koski-tietovarannossa yhteisrekisterinpitäjiä ovat koulutuksen ja opetuksen järjestäjät, oppilaitosten ylläpitäjät sekä Opetushallitus. Koski-tietovarannon ylläpitäjänä toimii Opetushallitus käsittelyä ja luovutusta varten. Virta-tietovarannon yhteisrekisterinpitäjiä ovat opetus- ja kulttuuriministeriö sekä yliopistot ja ammattikorkeakoulut. Opetus- ja kulttuuriministeriö vastaa Virta-tietovarannon yleisestä toiminnasta sekä teknisestä käyttöedellytyksistä tietojen tallentamista, käsittelyä ja luovutusta varten.

Valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä annetussa laissa on säädetty opinto- ja tutkintotietojen luovutuspalvelusta, jonka kautta henkilö voi katsoa ja käyttää tässä laissa tarkoitettuihin rekistereihin ja tietovarantoihin sisältyviä omia tietojaan ja viranomaiset saavat keskitetysti tarvitsemansa tiedot esimerkiksi tilastointiin tai rahoitukseen yhdestä paikasta luotettavasti ja kustannustehokkaasti. Henkilö voi lisäksi antaa palvelussa suostumuksensa rekisterissä olevan tiedon luovuttamiseen palvelun avulla.

Jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelukeskuksesta annettu laki (682/2021) tuli voimaan 1.9.2021. Palvelukeskuksen yhteydessä toimiva Jatkuvan oppimisen ja työllisyyden neuvosto on kokouksessaan 4.3.2022 hyväksynyt palvelukeskuksen toiminnan painopistealueet vuodelle 2022. Toimintasuunnitelmassa todetaan, että olemassa olevaa koulutustarjontaa täydentävän koulutuksen ja muiden osaamispalveluiden osalta palvelukeskus käynnistää tunnistamiensa koulutus- ja osaamistarpeiden perusteella valtionavustushakuja ja hankintamenettelyjä. Rahoituksen kohdentamisen painopisteet vuonna 2022 ovat:

- Täydentävät ja pätevoittävät koulutukset osaajapula-aloilla mm. muualla kuin Suomessa tutkinnon suorittaneille
- Koronapandemiasta kärsineet alat
- Digitaidot sekä vihreään siirtymään (mm. bio- ja kiertotalous) liittyvä osaaminen
- Ylitarjonta-aloilla työskentelevien osaamisen kehittäminen parantamaan alalla työskentelevien työmarkkinakilpailukykyä ja tukemaan urapolkuja työllisyydeltä kasvaviin ja vakaammille aloille
- Heikossa työmarkkina-asemassa olevien työmarkkinakilpailukyvyn vahvistaminen

Palvelukeskus on avannut ensimmäiset valtionavustushakunsa 4.4.2022. Ensimmäiset kilpailutukset ja hankinnat palvelukeskus toteuttaa vuonna 2022. Palvelukeskus tekee hakemusten ja tarjousten perusteella valtionavustuspäätökset ja hankintasopimuksen koulutusten toteuttamiseksi.

Palvelukeskuksesta annetun lain 10 §:n mukaisesti säänneltyjä koulutuksia järjestettäessä koulutuksen järjestämiseen, opiskelijavalintaan ja opiskelijaksi ottamiseen sekä opiskelijan oikeuksiin ja velvollisuuksiin sovelletaan, mitä asianomaista koulutusta koskevassa laissa säädetään, jollei palvelukeskuksesta annetussa laissa toisin säädetä. Käytännössä säännellyn koulutuksen järjestäjä siten toteuttaa ja päättää opiskelijavalinnoista omien käytäntöjensä mukaisesti riippu-

matta siitä, rahoitetaanko koulutusta valtionavustuksilla vai hankinnoilla. Muuta kuin säänneltyä koulutusta hankittaessa koulutuksen järjestämiseen, opiskelijavalintaan ja opiskelijaksi ottamiseen sekä opiskelijan oikeuksiin ja velvollisuuksiin sovelletaan lain 13—15 §:ää. Käytännössä muun kuin säännellyn koulutuksen järjestäjä toteuttaa opiskelijavalinnan ja palvelukeskus päättää opiskelijaksi ottamisesta koulutuksen järjestäjän esityksestä.

Hallituksen esityksessä eduskunnalle laiksi Jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelukeskuksesta ja siihen liittyviksi laeiksi (HE 76/2021 vp) esitetyn arvion mukaan jatkuvaan oppimiseen vuodelle 2021 tarkoitettu 40 miljoonan euron määräraha tarkoittaisi noin 10 500 henkilön kouluttamista. Lisäksi Suomen kestävä kasvun ohjelmaan sisältyvän Suomen elpymis- ja palautumissuunnitelman mukaisesti palvelukeskukselle kohdennetaan EU:n Elpymis- ja palautumistukivälineen (Recovery and Resilience Facility) rahoitusta yhteensä 30 miljoonaa euroa vuosina 2021—2024 koulutus- ja osaamispalveluiden rahoittamiseen. Palvelukeskukselle myönnettiin tähän tarkoitukseen vuoden 2021 kolmannessa lisätalousarviossa viisi miljoonaa euroa ja vuoden 2022 talousarviossa 11 miljoonaa euroa. EU:n neuvoston täytäntöönpanopäätöksen mukaisesti vähintään 7 800 henkilön olisi aloitettava elpymis- ja palautumistukivälineellä rahoituksissa koulutuksissa kesäkuun 2025 loppuun mennessä.

2.2 Taiteen perusopetus

Taiteen perusopetuksesta annetun lain (633/1998) mukaan taiteen perusopetus on tavoitteellista tasolta toiselle etenevää ensisijaisesti lapsille ja nuorille järjestettävää eri taiteenalojen opetusta, joka samalla antaa oppilaalle valmiuksia ilmaista itseään ja hakeutua asianomaisen taiteenalan ammatilliseen ja korkea-asteen koulutukseen. Opetuksen alat ovat arkkitehtuuri, kuvataide, käsityö, mediataiteet, musiikki, sanataide, sirkustaide, tanssi ja teatteritaide.

Taiteen perusopetus on koulutus- ja kulttuuripolitiikan rajamaastoon sijoittuva itsenäinen osa suomalaista koulutusjärjestelmää. Opetus on oppilaalle omaehtoista, eikä se johda tutkintoon. Opetus perustuu Opetushallituksen vahvistamiin opetussuunnitelman perusteisiin. Taiteen perusopetusta antavat ammattilaiset, joiden kelpoisuuksista säädetään opetustoimen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista annetussa asetuksessa (986/1998).

Taiteen perusopetuksesta annetun lain mukaan kunta voi järjestää taiteen perusopetusta. Opetus- ja kulttuuriministeriö voi myöntää kuntayhtymälle, rekisteröidylle yhteisölle tai säätiölle luvan järjestää taiteen perusopetusta. Taiteen perusopetusta voidaan, sen mukaan kuin ministeriö päättää, järjestää myös valtion oppilaitoksessa. Mainitussa laissa tarkoitettua koulutusta järjestetään musiikkioppilaitoksissa tai muissa taiteen perusopetusta antavissa oppilaitoksissa taikka muulla tavoin. Koulutuksen järjestäjä voi järjestää palvelut myös yhdessä muiden koulutuksen järjestäjien kanssa tai hankkia ne julkiselta tai yksityiseltä yhteisöltä taikka säätiöltä. Koulutuksen järjestäjä vastaa siitä, että sen hankkimat palvelut järjestetään mainitun lain mukaisesti.

Taiteen perusopetusta järjestetään eri puolella Suomea, noin 90 prosentissa kunnista. Vuonna 2021 taiteen perusopetuksen opetustuntikohtaisen valtionosuuden piirissä olevia oppilaitoksia oli 139. Valtionosuuden ulkopuolisia oppilaitoksia oli noin 135. Taiteen perusopetusta järjestäviä vapaan sivistystyön opetustuntikohtaisen valtionosuuden piirissä olevia oppilaitoksia oli noin 123. Opetusta annetaan yleisen ja laajan oppimäärän mukaisena, ja oppilaita on yhteensä noin 128 000. Oppilaista noin 10 000 on aikuisia. Oppilaitosten koot vaihtelevat merkittävästi. Valtionosuutta saavat oppilaitokset ovat oppilasmääriltään keskimäärin suurempia kuin valtionosuusjärjestelmän ulkopuolella olevat oppilaitokset. Yleisimmin taiteen perusopetusta annetaan musiikissa, seuraavaksi eniten kuvataiteessa ja tanssissa. Monissa oppilaitoksissa opetetaan useita eri taiteenaloja.

Taiteen perusopetuksen opintosuoritustietoja ei ole tällä hetkellä mahdollista tallentaa Koski-tietovarantoon. Vapaan sivistystyön oppilaitoksilla on ollut 1.8.2021 alkaen mahdollisuus tallentaa vapaan sivistystyön vapaatavoitteisen koulutuksen suoritustietoja kyseiseen tietovarantoon. Eduskunnan sivistysvaliokunta totesi vapaan sivistystyön koulutusta koskevien tietojen tallentamista koskevasta hallituksen esityksestä antamassaan mietinnössä (SiVM 2/2021 vp), että taiteen perusopetuksen jääminen ehdotetusta uudistuksesta ei ollut ongelmatonta. Valiokunta katsoi tärkeäksi selvittää, voidaanko taiteen perusopetus ottaa mukaan uudistukseen, ja painotti taiteen perusopetuksessa hankitun osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen keinojen edistämistä yhdenvertaisesti muiden vastaavien opintosuoritusten kanssa.

Kunta, joka järjestää taiteen perusopetusta, saa valtionosuutta kunnan asukasmäärän mukaan siten kuin kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetussa laissa (1704/2009) säädetään. Opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (1705/2009) mukaan kunnalle, kuntayhtymälle, yksityiselle yhteisölle ja säätiölle, jolle on myönnetty taiteen perusopetuksesta annetun lain nojalla oikeus saada valtionosuutta opetustuntien määrän mukaan, myönnetään valtionosuutta opetustuntikohtaisen valtionosuuden piiriin kuuluvan taiteen perusopetuksen käyttökustannuksiin. Rahoitus taiteen perusopetuksen käyttökustannuksiin määräytyy laskennallisten perusteiden mukaisesti. Opetustuntikohtaisesti rahoitettavassa taiteen perusopetuksessa rahoitus määräytyy opetustuntimäärän ja opetustuntia kohden määrätyn yksikköhinnan perusteella.

Opetus- ja kulttuuriministeriö vahvistaa seuraavan varainhoitovuoden rahoituksen perusteena käytettävien opetustuntien määrän vuosittain valtion talousarvion rajoissa. Valtion vuoden 2022 talousarvioesityksen mukaan valtionosuuden laskennallisena perusteena käytettävä tuntimäärä on musiikin perusopetuksessa enintään 1 658 000 ja muussa opetustuntiperusteisen valtionosuuden piiriin kuuluvassa taiteen perusopetuksessa enintään 179 400 tuntia.

Oppilaan arviointi on osa taiteen perusopetuksen koulutusjärjestelmää. Arvioinnin perusteista ja todistukseen merkittävistä tiedoista päättää Opetushallitus. Taiteen perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden 2017 mukaan oppilas saa taiteenalan yleisestä oppimäärästä todistuksen, johon on kerätty tiedot hänen suorittamistaan opinnoista. Todistukseen ei merkitä arvioita oppilaan osaamisesta tai edistymisestä. Taiteen perusopetuksen laajan oppimäärän arviointi perustuu opintokokonaisuuksien tavoitteisiin, jotka on kuvattu koulutuksen järjestäjän hyväksymässä opetussuunnitelmassa. Oppilas saa laajaa oppimäärää koskevaan todistukseen sanallisen arvioinnin oppimäärän suorittamisesta. Sekä yleisen että laajan oppimäärän taiteenaloittainen arviointi täsmentyy taiteenaloittaisesti opetussuunnitelman perusteissa.

2.3 Tietojen luovuttaminen opetuksen ja koulutuksen valtakunnallisesta tietovarannosta

Viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999; myöhemmin julkisuuslaki) 5 §:n 1 momentin mukaan asiakirjalla tarkoitetaan tässä laissa kirjallisen ja kuvallisen esityksen lisäksi sellaista käyttösä vuoksi yhteen kuuluviksi tarkoitetuista merkeistä muodostuvaa tiettyä kohdetta tai asiaa koskevaa viestiä, joka on saatavissa selville vain automaattisen tietojenkäsittelyn tai äänen- ja kuvantoistolaitteiden taikka muiden apuvälineiden avulla. Mainitun pykälän 2 momentin mukaan viranomaisen asiakirjalla tarkoitetaan viranomaisen hallussa olevaa asiakirjaa, jonka viranomainen tai sen palveluksessa oleva on laatinut taikka joka on toimitettu viranomaiselle asian käsittelyä varten tai muuten sen toimialaan tai tehtäviin kuuluvassa asiassa.

Julkisuuslain 9 §:n mukaan jokaisella on oikeus saada tieto viranomaisen asiakirjasta, joka on julkinen. Asiakirjojen antamistavoista säädetään julkisuuslain 16 §:ssä. Kyseisen pykälän 3 momentin mukaan viranomaisen henkilörekisteristä saa antaa henkilötietoja sisältävän kopion tai tulosteen tai sen tiedot sähköisessä muodossa, jos luovutuksensaajalla on henkilötietojen suoja koskevien säännösten mukaan oikeus tallettaa tai käyttää sellaisia henkilötietoja.

Viimeksi mainitun säännöksen tarkoituksena on estää henkilötietojen massamuotoinen luovuttaminen henkilörekisteristä. Tietosuojavaltuutettu on 3.9.2013 antamallaan avoimen datan suunnitelmaa koskevalla ohjauspäätöksellään katsonut, että julkisuuslain 16 §:n 3 momentti tarkoittaa käytännössä ”sitä, että henkilötietojen luovutuksen edellytyksenä on se, että luovutuksen saajalla on henkilötietolain (523/1999) mukainen oikeus käsitellä kyseisiä henkilötietoja. Luovutuksen saajan osalta lain mukaisen käsittelyperusteen (henkilötietolain 8 §, 12 § ja 14 luku) lisäksi edellytetään sitä, että henkilötietojen käsittely on rekisterinpitäjän toiminnan kannalta asiallisesti perusteltua (henkilötietolain 6 §), luovutetut tiedot ovat rekisterinpitäjän toiminnan kannalta tarpeellisia (henkilötietolain 9 §) sekä muidenkin tietosuojaperiaatteiden (mm. henkilötietolain 5 §, 7 §, 24 §, 32 § ja 33 §) toteutumista”. Samat periaatteet soveltuvat edelleenkin, kun kumotun henkilötietolain sijasta sovelletaan yleistä tietosuojasetusta (luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta (yleinen tietosuojasetus) annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EU) 2016/679) ja sitä täydentävää kansallista tietosuojalakia (1050/2018).

Valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä annetun lain 10 §:n mukaan opetuksen ja koulutuksen valtakunnallisesta tietovarannosta tietoja voidaan luovuttaa:

- 1) viranomaiselle, jolla lain säännöksen tai laissa säädetyn tehtävänsä perusteella on oikeus saada tietovarantoon sisältyviä tietoja opetuksen tai koulutuksen järjestäjältä, salassa pidettäviä tietoja kuitenkin vain, jos tiedon antamisesta tai oikeudesta tiedon saamiseen laissa erikseen nimenomaisesti säädetään;
- 2) Työllisyysrahastolle siltä osin kuin sillä on lain säännöksen perusteella oikeus saada tietovarantoon sisältyviä tietoja;
- 3) ammatillisen koulutuksen opiskelijan vastuulliselle työpaikkaohjaajalle tai osaamisen arvioijalle siltä osin kuin tällä on lain säännöksen perusteella oikeus saada tietovarantoon sisältyviä tietoja;
- 4) sille, jolla henkilön 29 §:n 5 momentissa tarkoitettun suostumuksen perusteella on oikeus saada tietovarantoon sisältyviä tietoja;
- 5) sille, jolla henkilön ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 109 a §:n 4 momentissa tarkoitettun suostumuksen perusteella on oikeus saada tietovarantoon sisältyviä tietoja.

Viimeksi mainittua lainkohtaa koskevan hallituksen esityksen (HE 72/2017 vp) mukaan säännöksillä ei asiallisesti luotaisi viranomaisille tai muille tahoille uusia tiedonsaantioikeuksia, vaan oikeus saada tietovarantoon sisältyviä tietoja määräytyisi yleislainsäädännön ja asianomaisen erityislainsäädännön tiedon luovuttamista ja tiedonsaantia koskevien säännösten nojalla. Tietojen luovuttaminen viranomaisen henkilörekisteristä määräytyy julkisuuslain ja henkilötietolain säännösten mukaisesti. Viranomaisen henkilörekisteristä voidaan luovuttaa henkilötietoja, jos luovutuksensaajalla on henkilötietojen suoja koskevien säännösten mukaan oikeus tallettaa ja käyttää sellaisia henkilötietoja. Sivistysvaliokunta on todennut kyseistä hallituksen esitystä koskevassa mietinnössään (SiVM 9/2017 vp), että sen saaman selvityksen mukaan esityksen tarkoituksena on, että siltä osin kuin tietoja luovutetaan ehdotetun lain 6 luvussa tarkoitettun luovutuspalvelun kautta, sovelletaan julkisuuslain 16 §:n 3 momentin sijasta ehdotetun lain 29 §:n säännöksiä tietojen antamistavasta. Tietoja luovutetaan luovutuspalvelussa vain sähköisin menetelmin. Muussa kuin luovutuspalvelun avulla tapahtuvassa luovuttamisessa noudatetaan julkisuuslain 16 §:n 3 momenttia.

Valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä annetun lain 10 §:n 1 momentin merkitys jää epäselväksi, koska säännöksessä on lueteltu erikseen toimijoita, joille tietoja voidaan luovuttaa. Tämän perusteella ei ole selvää, onko säännöksen jollakin tavalla tarkoitus rajoittaa tahoja ja tarkoituksia, joihin tietoja voidaan luovuttaa. Ottaen huomioon, että säännöksellä ei ole tarkoitettu säädettyjen tiedonsaantioikeuksista eikä muutoinkaan rajoittaa tietojensaantia julkisuuslaissa säädetystä taikka säättää massamuotoisesta tietojen luovuttamisesta, sääntelyä on tarpeen selkeyttää, jotta tietovarannosta luovuttamisen edellytyksistä ei jää epäselvyyttä.

3 Tavoitteet

Esityksen tavoitteena on saada kattavasti julkisesti rahoitetun koulutuksen tiedot valtakunnallisiin tietovarantoihin säätämällä muun kuin säännellyn koulutuksen järjestäjälle velvollisuus tallentaa koulutusten suoritustietoja uuteen rekisteriin ja vapaan sivistystyön oppilaitoksen ylläpitäjälle velvollisuus tallentaa Koski-tietovarantoon palvelukeskuksen rahoittamia koulutuksia koskevat tiedot. Palvelukeskuksen rahoittama koulutus lisää osallistujien työelämässä tarvitsemaa osaamista erityisesti sellaisissa tilanteissa, joissa työmarkkinoiden muutokset tai osaamisvaatimukset edellyttävät osaamisen kehittämistä. Esityksessä ehdotetut muutokset parantaisivat ja helpottaisivat osaamisen tunnistamista ja tunnustamista. Esityksellä edistetään näin jatkuvan oppimisen uudistuksen linjausten toimeenpanoa.

Esityksen tavoitteena on myös edistää taiteen perusopetuksena hankitun osaamisen tunnistamista ja tunnustamista säätämällä mahdolliseksi taiteen perusopetuksen osaamista kuvaavien suoritustietojen vieminen Koski-tietovarantoon. Tämä vahvistaisi taiteen perusopetuksen asemaa osana koulutusjärjestelmää sekä selkeyttäisi osaamisen tunnistamista muissa koulutuksissa ja työelämässä.

4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset

4.1 Keskeiset ehdotukset

Jatkuva oppiminen

Esityksessä ehdotetaan, että koulutuksen järjestäjälle säädettäisiin valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä annetussa laissa velvollisuus tallentaa palvelukeskuksen rahoittaman muun kuin säännellyn koulutuksen tietoja. Tiedot tallennettaisiin uuteen palvelukeskuksen hankkiman muun kuin säännellyn koulutuksen rekisteriin. Tallennettavat tiedot olisivat henkilön nimi ja oppij numero, opiskelijan suorittama koulutus sekä koulutuksen aloittaminen ja päätyminen sekä tuntimäärä. Lisäksi tallennettaisiin tieto koulutuksen suorittamisesta loppuun sekä osaamisen arviointi, mikäli se on suoritettu. Koulutuksen järjestäjän velvollisuutena olisi tallentaa mainittuun rekisteriin kyseiset tiedot. Tietojen tallentamisessa hyödynnettäisiin olemassa olevia palveluita, kuten Koski-palvelua, organisaatiopalvelua ja ePerusteet-palvelua. Tiedot voisi tallentaa joko rajapinnan tai tallentamiseen tarkoitettua käyttöliittymän kautta. Tietojen tallentamiseen voitaisiin käyttää jo olemassa olevia teknisiä toteutuksia. Mikäli järjestäjällä ei olisi tai se ei avaisi rajapintaa, tiedot olisi tallennettava tallentamiseen tarkoitettussa käyttöliittymässä.

Esityksessä ehdotetaan myös, että vapaan sivistystyön oppilaitoksen ylläpitäjällä olisi velvollisuus tallentaa Koski-tietovarantoon palvelukeskuksen rahoittamia koulutuksia koskevat tiedot. Esityksessä ei ehdoteta muutoksia ammatillisen koulutuksen järjestäjien tai korkeakoulujen velvollisuuksiin tallentaa tietoja, vaan ne tallentaisivat palvelukeskuksen valtionavustuksilla rahoittaman tai hankkiman säännellyn koulutuksen tiedot nykyisen lainsäädännön puitteissa.

Taiteen perusopetus

Esityksessä ehdotetaan, että taiteen perusopetuksen koulutustietojen tallentaminen Koski-tietovarantoon säädettäisiin mahdolliseksi. Tallennettavat tiedot olisivat oppilaan suorittama koulutus ja sen laajuus opintopisteinä, koulutuksen alkamis- ja päättymisaika sekä oppilaan osaamisen arviointi.

Tietojen tallentaminen edellyttäisi, että koulutuksen järjestäjä olisi päättänyt tarjota tietovarantoon tallentamista kaikille samaan koulutukseen osallistuville oppilaille, koulutuksen laajuus olisi määritelty opintopisteinä ja oppilas suostuisi tietojen tallentamiseen. Tallentaminen edellyttäisi myös, että koulutuksen järjestäjä olisi kuvannut koulutuksen osaamisperusteisesti eli laatinut opetussuunnitelman sekä arvioinut oppilaan suorituksen. Opetussuunnitelma viedään Opetushallituksen ePerusteet-palveluun. Tallennettavien koulutusten määrittelemisestä opintopisteinä ehdotetaan säädettäväksi taiteen perusopetuksesta annetussa laissa.

Tallentamisen jälkeen henkilö voisi pääsääntöisesti itse hallinnoida tietovarannossa olevia tietojaan Opetushallituksen Oma Opintopolku –palvelussa sen jälkeen, kun palvelua on laajennettu koskemaan myös taiteen perusopetuksen koulutustietoja. Palvelussa henkilö voisi antaa suostumuksensa tietojen luovuttamiseen muodostamalla palvelussa esimerkiksi työnantajalle lähetettävän linkin tietovarannossa oleviin opintosuorituksiinsa. Jos oppilas ei halua luovuttaa tietoja mihinkään, tiedot olisivat pääsääntöisesti vain henkilön itsensä ja tiedot tallentaneen koulutuksen järjestäjän tai oppilaitoksen ylläpitäjän ja tietovarannon ylläpitäjänä toimivan Opetushallituksen saatavilla. Viranomaisilla olisi tietyissä tilanteissa oikeus tietovarannossa oleviin tietoihin muun lainsäädännön nojalla. Tällaisia tilanteita on selostettu tarkemmin kappaleissa 4.2.2 Vaikutukset viranomaisiin ja 4.2.4 Vaikutukset tietosuojaan.

Taiteen perusopetuksen koulutustietojen tallentamiseen ei ole haluttu ehdottaa lakisäateistä velvoitetta opetuksen vapaasta luonteesta johtuen. Esitettyä uudistusta ei ehdoteta toteutettavaksi viranomaistarpeista lähtien, vaan uudistuksella tavoitellaan oppilaan edun toteutumista osaamisen näkyväksi tekemisen kautta. Välillisesti lakimuutoksesta hyötyisivät myös muut oppilaitokset ja työelämä. Uudistus edistäisi jatkuvaa oppimista ja näin ollen myös yhteiskunnan etua. Koski-tietovarantoon tallennettuja tietoja ei käytettäisi taiteen perusopetuksen oppilaitosmuotojen valtionosuuksien laskemiseen eikä uudistuksessa näin ollen muutettaisi taiteen perusopetuksen valtionosuusjärjestelmää.

4.2 Pääasialliset vaikutukset

4.2.1 Taloudelliset vaikutukset

Jatkuva oppiminen

Ehdotetuilla muutoksilla ei ole kunta- eikä valtiontaloudellisia vaikutuksia. Ehdotetut muutokset eivät lisäisi valtion tai kuntien menoja. Opetushallitukselle aiheutuisi lisäkustannuksia muutoksista nykyisiin tietovarantoihin ja palveluihin palvelukeskuksen rahoittamien koulutusten tietojen tallentamiseksi. Opetushallitukselle on osoitettu yhteensä 414 000 euron määräraha vuodelle 2022 kehittämistyöhön momentilta 29.01.53. Kehittämiseen osoitetuista määrärahoista 20 000 euroa on tarkoitettu arkkitehtuuriselvitykseen, 202 000 euroa rekisterien ja tietovarantojen kehittämiseen ja käyttöönoton tukeen, 84 000 euroa organisaatiopalvelun kehittämiseen ja käyttöönoton tukeen, 45 000 euroa ePerusteet-palvelun kehittämiseen koulutusten kuvauksiin ja palvelun käyttöönoton tukeen ja 63 000 euroa yhden lisähenkilön palkkaamiseen. Uudistuksella on arvioitu olevan noin 40 000 euron vuosittainen pysyviä menoja lisäävä vaikutus.

tus Opetushallitukselle rekisterin ylläpitoon, mikä otettaisiin huomioon opetus- ja kulttuuriministeriön pääluokan sisällä Opetushallituksen toimintamenoissa määrärahamomentilla 29.01.02 ilman uusia lisämääräraharake-esityksiä. Pysyvä kustannusvaikutus syntyisi uuden rekisterin vuosittaisista ylläpitokustannuksista.

Palvelukeskukselle aiheutuisi lisäkustannuksia rekisterin käyttöönotosta. Uudistuksella on arvioitu olevan noin 120 500 euron vuosittainen pysyviä menoja lisäävä vaikutus, josta 80 500 euroa aiheutuisi yhden lisähenkilön palkkaamisesta. Pysyvä menolisäys tultaisiin huomioimaan opetus- ja kulttuuriministeriön pääluokan sisällä palvelukeskuksen toimintamenoissa vuodesta 2023 eteenpäin määrärahamomentilla 29.01.04 ilman uusia lisämääräraharake-esityksiä.

Osallistuminen palvelukeskuksen tarjouskilpailuihin ja valtionavustushakuihin on koulutuksen järjestäjille ja vapaan sivistystyön oppilaitosten ylläpitäjille vapaaehtoista. Koulutuksen järjestäjät ottaisivat tietojen tallentamisesta aiheutuvat kustannukset huomioon muiden koulutusten toteuttamisesta aiheutuvien kustannusten tapaan tarjousissaan.

Taiteen perusopetus

Vuonna 2023 uudistuksesta aiheutuisi lisäkustannuksia yhteensä 414 000 euroa, josta 153 000 euroa olisi kertaluonteinen lisäys ja 261 000 euroa pysyvä lisäys valtion talousarvion momentille 29.80.34 (valtionosuus ja -avustus taiteen perusopetuksen käyttökustannuksiin, arviomääräraha), joka on otettu huomioon valtion talousarvioesityksessä vuodelle 2023. Opetushallitukselle aiheutuvat 153 000 euron kertaluonteiset lisäkustannukset muodostuisivat rekisterin käyttöönotosta ja asiakaspalvelusta, taiteen perusopetuksen kytkemisestä osaksi Oma Opintopolku –palvelun koulutustarjontaa sekä ePerusteet-palvelun rakenteen kehittämistä. Nämä kertaluonteiset kustannukset on tarkoitus kattaa opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalan pääluokkaan sisältyvistä määrärahoista.

Mainittuna pysyvänä lisäyksenä uudistuksen toimeenpanosta aiheutuvien kustannusten kattamiseksi tulisi vuodesta 2023 alkaen 11 000 euron lisäys Opetushallitukselle tietovarannon ylläpitoon sekä 250 000 euroa muiden kuin opetustuntikohtaista valtionosuutta saavien taiteen perusopetuksen järjestäjien harkinnanvaraisiin valtionavustuksiin.

Uudistuksesta johtuvat taiteen perusopetusta järjestävien valtionosuusoppilaitosten mahdolliset lisäkustannukset tulevat huomioiduksi valtionosuuslaskennassa kahden vuoden viiveellä. Koska tietojen tallentaminen olisi taiteen perusopetuksena annettavan koulutuksen järjestäjälle vapaaehtoista, tallentamisesta ei muodostu uutta lakisääteistä tehtävää niille kunnille, jotka järjestävät tai hankkivat taiteen perusopetusta. Siten ehdotuksessa ei ole kyse kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain (1704/2009) 55 §:n 2 momentissa tarkoitettua uudesta tai laajentuvasta valtionosuustehtävästä.

4.2.2 Vaikutukset viranomaisiin

Jatkuva oppiminen

Tallennettavaksi ehdotetut palvelukeskuksen hankkiman muun kuin säännellyn koulutuksen tiedot tallennettaisiin omaan rekisteriin, joka olisi teknisesti osa Opetushallituksen ylläpitämää ns. Koski-palvelua. Näiltä osin tallentavilla tahoilla tulisi olla tarvittavat käyttöoikeudet. Opetushallitus tekisi uutta rekisteriä varten tietomallin, jonka mukaisesti koulutuksen järjestäjät tallentaisivat tiedot. Tietojen tallentamista varten tehtäisiin tekninen rajapinta automaattista tallentamista varten sekä käyttöliittymä tietojen manuaalista tallentamista varten. Opetushallitus toimisi rekisterin yhteisrekisterinpitäjänä yhdessä palvelukeskuksen kanssa.

Ainoastaan muuta kuin säänneltyä koulutusta järjestävä koulutuksen järjestäjä puuttuu Opetushallituksen organisaatiopalvelusta eikä näillä toimijoilla ole olemassa käyttäjätunnuksia, käyttöoikeuksia, eikä osaamista Opintopolun palveluiden käyttämisestä. Tällaiselle koulutuksen järjestäjälle tulisi mahdollistaa niiden Opintopolun palveluiden käyttö, jotka ovat koulutuksen järjestäjän velvollisuuksien täyttämisen osalta välttämättömiä. Vaatimuksien pohjalta välttämätön palvelu on Koski. Tietojärjestelmänäkökulmasta ePerusteet palvelun käyttö on pakollista, mikäli tallennettaviin opiskeluoikeuksiin luodaan vahva linkitys järjestelmien välille. Koulutuksen järjestäjä voisi halutessaan käyttää myös Tarjonta-, Haku- ja Valintapalveluita markkinointiin, haun järjestämiseen sekä valintojen tekemiseen.

Opintopolun palveluiden käyttö vaatii organisaation ja sen oppilaitosten lisäämistä Opetushallituksen Organisaatiopalveluun sekä tarvittavia käyttöoikeuksia palveluiden käyttäjille. Tietojen kerääminen on välttämätöntä automatisoida mahdollisimman pitkälle. Opetushallituksen Organisaatioiden rekisteröintisovellus mahdollistaa tiedonkeruun automatisoinnin, mutta itse rekisteröintisovellusta tulee kuitenkin jatkokehittää ennen kuin se soveltuu uuteen käyttötarkoitukseensa. Organisaatioiden rekisteröintisovellus toimii Suomi.fi valtuuksien avulla, jolloin organisaation edustusoikeudelliset henkilöt voivat rekisteröidä pohjatiedot organisaatioista, oppilaitoksista ja uusista käyttäjistä. Palvelukeskuksen tehtävänä olisi hyväksyä uudet organisaatio tiedot ja käyttäjät palveluihin.

Muun kuin säännellyn koulutuksen tietoja voitaisiin luovuttaa erillisillä tietojenluovutus sopimuksilla. Toteutuksessa voitaisiin hyödyntää olemassa olevia teknisiä toteutuksia.

Palvelukeskukselle aiheutuisi lisätyötä uuden rekisterin käyttöönotosta ja rekisterinpitäjyydestä. Palvelukeskuksen tulisi myös ohjeistaa rahoituksen saajia tietojen tallentamisesta valtionavustushaun ja –päätöksen sekä hankintailmoituksen ja -sopimuksen yhteydessä sekä sopia koulutuksen järjestäjän kanssa hankintasopimuksessa tarkemmin menettelyistä ja keinoista tietojen täsmällisyyden varmistamiseksi sekä tietojen oikaisemisen toteuttamiseksi. Palvelukeskuksen olisi myös lisättävä valtionapupäätöksen tai hankintasopimukseen ehto siitä, ettei koulutuskuvauksista tai koulutuksen nimissä saisi olla sellaisia tietoja, jotka voisi katsoa edes välillisesti erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluviksi tiedoiksi. Kokonaisuudessaan palvelukeskus hyötyisi siitä, että tiedot tallennettaisiin rekisteriin, sillä se saisi kattavasti valtakunnallisista rekistereistä ja tietovarannoista käyttöönsä sen rahoittaman koulutustoiminnan osallistumista ja suorituksia koskevat tiedot.

Palvelukeskuksen hankintoihin voivat osallistua yksityisoikeudelliset yhteisöt ja korkeakoulut. Vaikka tarjouskilpailuun voi osallistua myös yksityisoikeudelliset koulutuksen järjestäjät, jotka järjestävät julkisena hallintotehtävänä lakisääteistä koulutusta, muun kuin säännellyn koulutuksen järjestäminen ei ole julkinen hallintotehtävä, vaan vapaaehtoisesti harjoitettua liiketoimintaa. Järjestäessään palvelukeskuksen hankkimaa muuta kuin säänneltyä koulutusta kaikkien toimijoiden tulisi tallentaa tiedot uuteen rekisteriin huolimatta siitä, onko niillä lakisääteinen tehtävä tai lupa järjestää säänneltyä koulutusta. Mikäli kyseistä koulutusta järjestäisi toimija, jolla on avattuna rajapinta Koski-järjestelmään, voisi tätä rajapintaa hyödyntää ehdotettujen tietojen tallentamiseen. Mikäli järjestäjällä ei olisi avattuna rajapintaa tai sen tekninen toteutus osoittautuisi kalliiksi ja työlääksi, tiedot olisi mahdollista tallentaa siihen tarkoitettuun käyttöliittymässä.

Esityksessä ehdotetaan lisäksi vapaan sivistystyön oppilaitosten ylläpitäjille uutta velvollisuutta tallentaa jäljempänä ehdotetut tiedot valtakunnalliseen opetuksen ja koulutuksen tietovarantoon, mikäli ne järjestävät palvelukeskuksen valtionavustuksena rahoittamaa koulutusta. Vapaan sivistystyön oppilaitoksen ylläpitäjän tulisi ottaa tämän huomioon hakiessaan valtionavustusta palvelukeskukselta siitä annetussa laissa tarkoitettua koulutuksen järjestämiseen.

Taiteen perusopetus

Taiteen perusopetuksen oppilaitosten koko vaihtelee merkittävästi, mistä johtuen myös niiden resurssit ja valmiudet aloittaa tietojen tallentaminen Koski-tietovarantoon vaihtelevat. Uudistuksen vapaaehtoisuus oppilaitoksille ja aikataulun joustavuus mahdollistaisivat sen, että oppilaitokset voisivat parhaaksi arvioimassaan aikataulussa ja osissa alkaa tarjota oppilaille tietojen tallentamista Koski-tietovarantoon. Vapaaehtoisuus ja joustava aikataulu mahdollistaisivat myös sen, että oppilaitoksilla olisi paremmat mahdollisuudet vertaisoppimiseen, yhteiskehittämiseen ja yhteistyöhön, jotta uudet toimintatavat saataisiin sisällytettyä osaksi oppilaitosten toimintaa. Uudistus tarjoaisi uusia mahdollisuuksia kehittää oppilaitosten toimintaa ja lisäisi kiinnostavuutta taiteen perusopetusopintoja kohtaan. Toisaalta, vaikka oppilaitoksella on valinnanvapaus päättää, alkaako se tarjota opintosuoritusten tallentamismahdollisuutta oppilaille, todellinen vapaaehtoisuus saattaa tulevaisuudessa osoittautua kyseenalaiseksi esimerkiksi oppilaitosten kilpailuasetelman takia.

Taiteen perusopetuksesta annetun lain 5 §:n mukaan Opetushallitus päättää taiteenaloittain taiteen perusopetuksen tavoitteista ja keskeisistä sisällöistä. Opetushallitus vahvistaa opetussuunnitelman perusteet eri laajuisille oppimäärille. Taiteen perusopetuksesta annetun asetuksen 1 §:n mukaan laissa tarkoitettuja oppimääriä ovat laaja oppimäärä ja yleinen oppimäärä. Nämä oppimäärät ovat rinnakkaisia.

Oppilaitos jakaa omassa opetussuunnitelmassaan yleisen oppimäärän tai laajan oppimäärän opinnot pienempiin osiin eli opintokokonaisuuksiksi. Taiteen perusopetuksen järjestäjä määrittelee opetussuunnitelman perusteiden pohjalta opintokokonaisuuksien tavoitteet, määrän, sisällöt ja laskennallisen laajuuden. Opintokokonaisuudet muodostavat oppilaan opintopolun. Opintokokonaisuuksia rakennettaessa tulee ottaa paikallisesti huomioon, mitä opetussuunnitelman perusteissa on opintokokonaisuuksista eri opintotasojen osalta määrätty. Opetushallitus päättää myös oppilaan arvioinnista ja todistukseen merkittävistä tiedoista.

Taiteen perusopetuksena annettua koulutusta koskevien tietojen tallentaminen Koski-tietovarantoon edellyttäisi, että koulutus on osaamisperusteisesti kuvattu ja arvioitu. Väliaikaisia kustannuksia voisi aiheutua opintosuoritusten tietovarantoon viemisen mahdollisesti aiheuttamista teknisistä kehittämistarpeista ja siihen liittyvästä henkilöstön kouluttamisesta. Opetushallitus tukee oppilaitoksia opetussuunnitelmatyössä.

Opetushallitus tekee tietovarantoon taiteen perusopetuksen koulutusten osalta uusia tietoja varten tietomallin, jonka mukaisesti oppilaitoksen ylläpitäjä tallentaa tiedot. Tietojen tallentamista varten tehdään tekninen rajapinta automaattista tallentamista varten sekä käyttöliittymä tietojen manuaalista tallentamista varten. Jatkossa tietoja olisi ylläpidettävä osana tietovarantoa. Opetushallitus tietovarannon ylläpitäjänä vastaisi jatkossa taiteen perusopetuksen koulutuksen tietoihin liittyvästä vastustamisoikeuden ja suostumuksen peruutuksen käsittelystä, mahdollisesta tietojen poistamisesta ja sen teknisistä järjestelyistä. Opetushallituksen tulisi ilmoittaa tiedot tallentaneelle koulutuksen järjestäjälle suostumuksen peruutuksesta sekä siitä johtuvista toimenpiteistä. Jos oppilaitoksen ylläpitäjän toiminta lakkaa siten, että sen vastuut eivät siirry toiselle oikeushenkilölle, siirtyy vastuu oppilaitoksen ylläpitäjän keräämien suostumusten hallinnasta Opetushallitukselle osana valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä annetun lain 5 §:n 3 momentissa kuvattuja tehtäviä.

Ehdotetun 9 e §:n 2 momentin mukaisen suostumuksen dokumentoinnin ja tietojen tallentamiseen liittyvät tehtävät aiheuttanevat monen taiteen perusopetuksen koulutuksen järjestäjän tai oppilaitoksen ylläpitäjän tiedonhallintaan muutoksia. Koska suostumus on tallentamisen edellytys, olisi koulutuksen järjestäjällä osoitusvelvollisuus siitä, että suostumus on annettu. Tämän

vuoksi suostumuksia ei suositella otettavaksi vastaan suullisesti, vaan kirjallisesti joko paperilla tai sähköisenä siten, että suostumuksen antaja voidaan tunnistaa. Olisi tarkoituksenmukaista, että suostumuksia kerättäisiin mahdollisimman samassa muodossa eri oppilaitoksissa. Suostumusta pyydettyä oppilaalle olisi selvitettävä, minne tiedot tallennetaan, kuka niitä voi tallentamisen jälkeen käsitellä ja kuinka henkilö voi myöhemmin hallinnoida tietojen luovuttamista Oma Opintopolku -palvelussa. Suostumuksen osoittavia asiakirjoja olisi säilytettävä pysyvästi. Niihin tulisi myös tehdä merkintä, mikäli suostumus peruutetaan. Mikäli koulutustiedot olisi tallennettu Koski-tietovarantoon teknisen rajapinnan avulla ja tiedot olisi suostumuksen peruuttuksesta johtuen poistettu Koski-tietovarannosta, olisi koulutuksen järjestäjän varmistuttava siitä, että suostumuksen peruuttamisen ja tietojen poistamisen jälkeen koulutustiedot eivät enää siirtyisi lähdejärjestelmästä Koski-tietovarantoon.

Taiteen perusopetuksen koulutusten tiedot eivät lähtökohtaisesti olisi tietovarannossa muiden kuin tiedot tallentaneen koulutuksen järjestäjän tai oppilaitoksen käytävissä ilman oppilaan antamaa suostumusta tietojen luovutukseen. Tämä edellyttäisi viestintää, tiedottamista ja oppilaiden ohjaamista taiteen perusopetuksen oppilaitoksissa.

Koska tietojen tallentaminen Koski-tietovarantoon olisi koulutuksen järjestäjille vapaaehtoista, ei taiteen perusopetuksen koulutusten tiedoista muodostuisi kattavaa tietokantaa, jota olisi tarkoituksenmukaista hyödyntää tilastoinnissa tai päätöksenteon tukena. Tilastokeskuksella ja Kansaneläkelaitoksella on kuitenkin tunnistettu olevan oman lainsäädäntönsä nojalla mahdollisuus pyytää tietovarannosta samoja tietoja, mikä niillä on oikeus saada oppilaitoksen ylläpitäjältä. Koska uudistus ei kuitenkaan esitetyllä tavalla toteutettuna synnytä kattavaa tilastotietokantaa taiteen perusopetuksen koulutuksista, tällaisten Koski-tietovarantoon kohdistuvien tietopyyntöjen määrä jäänee vähäiseksi. Etuuksia ja tilastoja käsittelevien viranomaisten ei näin ollen arvioida hyötyvän tietovarantoon tallennetuista vapaatavoitteisten opintojen tiedoista merkittävästi eikä uudistuksen arvioida olennaisesti muuttavan niiden nykyisiä tiedonkeruun toimintatapoja, vaan viranomaiset saisivat tarvitsemansa tiedot taiteen perusopetusta antavien oppilaitosten ylläpitäjiltä kuten tähänkin saakka.

4.2.3 Yhteiskunnalliset vaikutukset

Opiskelijalle, oppilaalle, tallennettuja tietoja jatkohyödyntävälle koulutuksen järjestäjälle tai työelämän edustajalle esityksessä ehdotetulla koulutusten tietojen tallentamisella arvioidaan olevan myönteisiä yhteiskunnallisia vaikutuksia. Tiedot olisivat ilmaiseksi ja nopeasti opiskelijan käytävissä ajasta ja paikasta riippumatta, mikä edistäisi luotettavan tiedon saatavuutta, saavutettavuutta ja oikeutta omaan dataan. Esitetyillä muutoksilla edistettäisiin jatkuvaa oppimista tukemalla kansalaisia opintojen suorittamisessa, työmarkkinoille sijoittumisessa ja työnhauksessa mahdollistamalla palvelukeskuksen rahoittamien koulutusten suoritustietojen vieminen Koski-tietovarantoon ja uuteen rekisteriin. Ehdotetut muutokset saattavat muun muassa nopeuttaa aikuisten muiden opintojen suorittamista, millä on pitkällä aikavälillä positiivisia yhteiskunnallista vaikutusta.

Palvelukeskuksen rahoittamiin koulutuksiin osallistuu myös erilaisia koulutuksessa aliedustettuja ryhmiä, joilla saattaa olla vähäinen aiempi opiskelutausta. Heidän osaltaan koulutussuoritusten ja niiden kautta osaamisen näkyväksi tekeminen olisi erityisen merkittävää. Niin ikään ehdotetuilla muutoksilla edistetään tavoitetta koota opintosuoritus- ja tutkintotiedot valtakunnallisiin tietovarantoihin, jolloin kansalaiset saisivat keskitetysti tarvitsemansa tiedot yhdestä paikasta luotettavasti ja kustannustehokkaasti.

Koulutuksen järjestäjän tulee jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelukeskuksesta annetun lain 14 §:n 2 momentin mukaisesti antaa opiskelijalle todistus koulutuksen suorittamisesta, joten

opiskelijan ei tarvitse käyttää digitaalisia palveluita suoritettun koulutuksen todistamiseen. Jos opiskelijalla ei ole pääsyä digitaalisiin palveluihin laitteiden tai tietoliikenneyhteyksien puuttumisen takia, opiskelija pääsee käsiksi tietovarannon tietoihin Oma Opintopolku -palvelussa asiomalla kirjastossa tai julkisessa yhteispalvelupisteessä.

Oma Opintopolku -palvelun nykyinen versio täyttää saavutettavuusvaatimukset, joten tietovarantoihin tallennettujen tietojen arvioidaan olevan paremmin myös vammaisten henkilöiden saavutettavissa ja hyödynnettävissä. Oma Opintopolku on tarjolla suomen ja ruotsin kielellä, mutta tiedot näkyvät sillä kielellä, jolla koulutuksen tai opetuksen järjestäjä on tiedot tallentanut.

Esityksellä ei arvioida olevan muita merkittäviä sukupuoli-, tasa-arvo- tai yhdenvertaisuusvaikutuksia.

4.2.4 Tietosuoja-vaikutukset

Esityksessä ehdotettuun sääntelyyn liittyvä henkilötietojen käsittely kuuluisi yleisen tietosuoja-asetuksen ja sitä tämentävän ja täydentävän kansallisen tietosuojalain soveltamisalaan. Kun on kyse tietosuoja-asetuksen soveltamisalaan kuuluvasta henkilötietojen käsittelystä, kansallinen erityislainsäädäntö on mahdollista silloin, kun tietosuoja-asetus nimenomaisesti jättää jäsenvaltioille kansallista sääntelyliikkumavaraa.

Kansallista sääntelyliikkumavaraa voidaan käyttää ensinnäkin silloin, kun henkilötietojen käsittelyn lainmukaisuus perustuu tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan c alakohtaan, eli silloin, kun käsittely on tarpeen rekisterinpitäjän lakisääteisen velvoitteen noudattamiseksi. Kyseisen artiklan 3 kohdan mukaan c alakohdassa tarkoitettun käsittelyn perustasta on säädettävä joko unionin oikeudessa tai rekisterinpitäjään sovellettavassa jäsenvaltion lainsäädännössä. Lakisääteiseen velvoitteeseen perustuvassa käsittelyssä rekisteröidyn oikeudet ovat seuraavat: oikeus saada informaatiota henkilötietojen käsittelystä, ellei laissa erikseen säädetty poikkeusta, oikeus saada pääsy tietoihin, oikeus oikaista tietoja, oikeus rajoittaa tietojen käsittelyä, henkilötietojen oikaisua tai käsittelyn rajoitusta koskeva ilmoitusvelvollisuus sekä oikeus olla johtumatta automaattisen päätöksenteon kohteeksi ilman lainmukaista perustetta.

Sääntelyliikkumavaraa voidaan käyttää myös silloin, kun henkilötietojen käsittelyn lainmukaisuus perustuu tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan e alakohtaan, jonka mukaan käsittely on sallittua, kun se on tarpeen yleistä etua koskevan tehtävän suorittamiseksi tai rekisterinpitäjälle kuuluvan julkisen vallan käyttämiseksi. Käsittely ei voi kuitenkaan suoraan perustua mainittuun yleisen tietosuoja-asetuksen kohtaan, vaan artiklan 3 kohdan mukaisesti käsittelyn perustasta on säädettävä joko unionin oikeudessa tai rekisterinpitäjään sovellettavassa jäsenvaltion lainsäädännössä.

Tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 3 kohdan mukaisesti sekä yleiseen etuun että lakisääteiseen velvoitteeseen perustuvan käsittelyperusteen on täytettävä yleisen edun mukainen tavoite ja sen on oltava oikeasuhtainen, sillä tavoiteltuun oikeutettuun päämäärään nähden. Lisäksi kansallisen erityissääntelyn on oltava selkeää, täsmällistä ja sen soveltamisen on oltava ennakoitavaa. Ottaen huomioon tietosuoja-asetuksen suoran sovellettavuuden sekä perustuslakivaliokunnan lailla säätämistä koskevan viimeaikaisen tulkintakäytännön (ks. erityisesti PeVL 14/2018 vp), erityissääntely tulisi rajoittaa vain välttämättömpään.

Jatkuva oppiminen

Esityksessä ehdotetaan säädettävän uudesta palvelukeskuksen hankkiman muun kuin säännellyn koulutuksen rekisteristä. Kyseisen koulutuksen yhteydessä tapahtuva henkilötietojen käsittely perustuu palvelukeskuksen hankintapäätöksen nojalla tekemään hankintasopimukseen ja edelleen palvelukeskuksen mainitun lain 13 §:n 2 momentin nojalla tekemään opiskelijaksi ottamista koskevan päätökseen ja esityksessä ehdotettavaan tallentamisvelvoitteeseen. Tallennettavaksi ehdotettujen tietojen käsittelyperusteena olisi siten mainittujen lakisääteisten tehtävien toteuttaminen.

Rekisterin yhteisrekisterinpitäjinä olisivat jäljempänä säännöskohtaisissa perusteluissa kuvattulla tavalla palvelukeskus ja Opetushallitus. Rekisterinpitäjien vastuualueista säädettäisiin tietosuoja-asetuksen 26 artiklan 1 ja 2 kohdan mukaisesti.

Koulutuksen järjestäjällä olisi velvollisuus tallentaa palvelukeskuksen hankkimassa muussa kuin säännellyssä koulutuksessa olevasta henkilöstä seuraavat tiedot: koulutuksen nimi sekä koulutuksen alkamis- ja päättymispäivä, tuntimäärää sekä tieto koulutuksen loppuun suorittamisesta. Lisäksi rekisteriin tallennettaisiin tieto opiskelijan osaamisen arvioinnista, mikäli osaaminen olisi hankintasopimuksen sovittu arvioitavaksi. Viimeksi mainitulla tarkoitettaisiin tietoa koulutuksen suorittamisesta hyväksytysti taikka arvosanaan perustuvaa arviota. Jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelukeskuksesta annetun lain 2 §:n 3 kohdan mukaisesti palvelukeskuksen tarkoituksena on erityisesti työssä oleville ja työvoiman ulkopuolella oleville suunnatun ja muuta julkisesti tuettua koulutustarjontaa täydentävän koulutuksen ja muiden osaamispalveluiden rahoittaminen. Kysymys voisi olla esimerkiksi rakennusalan räätälöidystä koulutuksesta, hoitotyöhön liittyvästä koulutuksesta, robotiikkaa ja automatisaatiota koskevasta koulutuksesta taikka digikoulutuksesta. Rekisteriin tallennetulta opiskeluoikeudelta löytyisi linkki koulutusta koskevaan kuvaukseen, joka tallennettaisiin Opetushallituksen ePerusteet-palveluun. Toisin kuin palvelun nimestä voisi päätellä, kysymys ei olisi tutkinnon perusteeseen rinnastettavasta kuvauksesta, vaan koulutuksen tarjoajan laatimasta kuvauksesta koulutuksen pääasiallisesta sisällöstä. Tallentamiseen olisi kuitenkin tarkoituksenmukaista hyödyntää siihen soveltuvaa olemassa olevaa palvelua sen nimestä huolimatta. Palveluun ollaan laatimassa pohjia, joiden perusteella koulutuksen järjestäjät voivat tehdä kuvauksia.

Rekisteriin tallennettaisiin yksilöintitietoina lisäksi opiskelijan nimi ja 3 a §:ssä tarkoitettu oppij numero. Koulutuksen järjestäjä tallentaisi yksilöintitiedot sen jälkeen, kun palvelukeskus on tehnyt päätöksen opiskelijavalinnasta. Rekisteriin ei tallennettaisi henkilötunnusta.

Rekisteriin ei ehdoteta tallennettavaksi tietosuoja-asetuksen 9 artiklan 1 kohdan mukaisiin erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvia tietoja. Tallennettavaksi ehdotetut tiedot koskevat edellä kerrotulla tavalla koulutusta, joka on suunnattu palvelukeskuksesta annetun lain 2 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettulla tavalla erityisesti työssä ja työvoiman ulkopuolella oleville. Tällaista koulutusta koskevat tiedot eivät lähtökohtaisesti sisällä tietoja opiskelijan rodusta tai etnisestä alkuperästä, poliittisista mielipiteistä, uskonnollisesta tai filosofisesta vakaumuksesta tai ammattiliiton jäsenyydestä eikä terveydestä taikka seksuaalisesta suuntautumisesta taikka käyttäytymisestä. Tämä voitaisiin vielä varmistaa ottamalla hankintasopimukseen ehto siitä, etteivät ehdotettuun uuteen muun kuin säännellyn koulutuksen rekisteriin tallennettavat tiedot saisi sisältää mainitun kaltaisia tietoja. Käytännössä tällä tarkoitettaisiin koulutuksen nimeä ja koulutuskuvauksen sisältöä. Rekisteriin tallennetut tiedot eivät ole myöskään julkisuuslaissa tarkoitettulla tavalla salassa pidettäviä.

Lisäksi esityksessä ehdotetaan lisättäväksi vapaasta sivistystyöstä annetussa laissa tarkoitettulle oppilaitokselle velvoite tallentaa jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelukeskuksesta annetun lain 8 §:ssä tarkoituksessa koulutuksessa olevista opiskelijoista valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä annetun lain 2 luvussa säädettyyn opetuksen ja koulutuksen tietovarantoon pääosin vastaavat tiedot kuin oppilaitoksen on tallennettava oppivelvollisille suunnatusta koulutuksesta. Kysymys olisi seuraavista tiedoista: suoritettava koulutus, opintojen aloittaminen ja päättyminen sekä suoritettut opinnot ja osaamisen arviointi.

Vapaasta sivistystyöstä annetun lain mukaisen koulutuksen tietojen tallentaminen on voimassa olevan lain nojalla suostumuksen varaista. Palvelukeskuksen valtionavustuksena rahoittama vapaan sivistystyön koulutus eroaisi muusta vapaasta sivistystyöstä annetun lain nojalla järjestettävästä koulutuksesta siinä, että kysymys on palvelukeskuksesta lain 2 §:n 1 momentin 3 kohdan mukaisesti erityisesti työssä oleville ja työvoiman ulkopuolella oleville suunnatun ja muuta julkisesti tuettua koulutustarjontaa täydentävästä koulutuksesta ja muista osaamispalveluista. Tällöin koulutuksen olisi täytettävä sille valtionapupäätöksessä mainitun lainkohdan perusteella asetetut ehdot. Toisin kuin vapaamuotoisessa vapaassa sivistystyössä, palvelukeskuksen rahoittamassa koulutuksessa ei ole kysymys sellaisesta koulutuksesta, josta kävisi ilmi esimerkiksi henkilön perhe-elämää tai vakaumusta koskevia tietoja, jotka voisivat olla tietosuojasetuksessa tarkoitettuja erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvia tietoja. Tämä voitaisiin vielä varmistaa ottamalla valtionapupäätökseen ehdoksi, ettei koulutuksen nimestä tai kuvailutiedoista saa ilmetä tietoja, joista voisi välillisestikään päätellä erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvia tietoja. Tiedot eivät olisi myöskään julkisuuslaissa tarkoitettulla tavalla salassa pidettäviä. Tietojen käsittelyyn olisi lakisääteinen velvoite, kun kysymys olisi mainitun säännöksen nojalla rahoitettua koulutuksesta ja tietojen tallentamiseen säädettäisiin esityksessä ehdotettu velvoite.

Edellä mainitulla sekä uutta rekisteriä että vapaata sivistystyötä koskevalla sääntelyllä olisi yleisen edun mukainen tavoite, sillä sen avulla varmistettaisiin, että rekisterissä olisi saatavilla tieto henkilön hankkimasta osaamisesta. Henkilö voisi tarvittaessa hyödyntää tietoa hakiessaan koulutukseen, koulutuksena aikana taikka työelämässä esimerkiksi työtä hakiessa. Vastaavasti koulutuksen järjestäjä tai työnantaja voisi hyödyntää tietoa, jos sillä on oikeus tiedonsaantiin. Kansallinen erityissääntely olisi välttämätöntä myös rekisterin tarkoituksen- ja lainmukaisen toiminnan varmistamiseksi. Rekisterien käyttäminen itsessään hyödyttää niin yksilöä kuin viranomaista, joka tarvitsee tietoja toiminnassaan. Ehdotetut säännökset tarkentavat menettelyjä rekisterien käytössä, jotta menettely olisi tietosuojasetuksen 5 artiklan mukaisesti lainmukaista, asianmukaista, läpinäkyvää ja yhdenmukaista. Velvollisuus tallentaa ehdotetut tiedot rekisteriin varmistaisi myös sen, että nämä tiedot olisivat kaikista koulutukseen osallistuneista yhdenmukaisesti ja kattavasti käytettävissä.

Taiteen perusopetus

Käsillä olevassa esityksessä ehdotetaan säädettäväksi valtakunnalliseen opinto- ja tutkintorekistereistä annettuun lakiin uusi 9 e §, jossa säädettäisiin edellytyksistä, joilla koulutuksen järjestäjä voisi huolehtia siitä, että taiteen perusopetuksen tietoja tallennetaan Koski-tietovarantoon. Pykälä toimisi koulutuksen järjestäjien, oppilaitosten ylläpitäjien ja oppilaitosten sekä tietovarantoa ylläpitävän Opetushallituksen suorittaman henkilötietojen käsittelyn oikeusperusteena, jonka käsittelyn lainmukaisuus arvioitaisiin tietosuojasetuksen 6 artiklan 1 kohdan e alakohdan kautta.

Lain 9 e §:ssä käytettäisiin tallentamisen edellytyksenä olevasta oppilaan tahdonilmaisusta termiä *suostumus*. Käsittelyn lainmukaisuutta ei kuitenkaan arvioitaisi tietosuojasetuksen 6 artiklan 1 kohdan a alakohdan mukaan eikä asetuksen 7 artiklaa sovellettaisi. Henkilön antama

suostumus toimisi henkilötietojen käsittelyn suoja-toimenä. Vastaava ratkaisu on omaksuttu vapaan sivistystyön vapaatavoitteisten koulutusten tietojen tallentamista koskevassa sääntelyssä sekä niin sanottua Koronavilkkuä koskevassa tartuntatautilain (1227/2016) 4 a luvussa. Koronavilkun säätämisen yhteydessä perustuslakivaliokunta (PeVL 20/2020 vp) edellytti, että lakiehdotuksen sääntelyä oli täydennettävä suostumusta koskevalla täsmällisellä sääntelyllä, johon sisältyvät säännökset suostumuksen antamisen ja sen peruuttamisen tavasta sekä suostumuksen aitouden ja vapaaseen tahtoon perustuvuuden varmistamisesta.

Käsittelyperuste vaikuttaa rekisteröidyn oikeuksiin. Yleiseen etuun nojaavasta käsittelyperusteesta johtuen 9 e §:n mukaisiin tietoihin voisi kohdistua edellä lakisääteisen velvoitteen yhteydessä kerrottujen oikeuksien lisäksi myös tietosuoja-asetuksen 21 artiklan 1 kohdan mukainen vastustamisoikeuden käyttö, jolloin yhteisrekisterinpitäjät eivät enää saisi käsitellä 9 e §:n mukaisia tietoja, mikäli rekisteröidyllä on henkilökohtaiseen erityiseen tilanteeseen liittyvä peruste. Käsittely on kuitenkin edelleen mahdollista, mikäli yhteisrekisterinpitäjät voivat osoittaa, että käsittelyyn on olemassa huomattavan tärkeä ja perusteltu syy, joka syrjäyttää rekisteröidyn edut, oikeudet ja vapaudet tai jos se on tarpeen oikeusvaateen laatimiseksi, esittämiseksi tai puolustamiseksi. Alaikäisen rekisteröidyn osalta tietojen käsittelyä voi vastustaa myös lapsen huoltaja tai hänen laillinen edustajansa.

Taiteen perusopetuksen koulutusten tietojen osalta kyseeseen voisi tulla myös tietosuoja-asetuksen 17 artiklan 1 kohdan c alakohta, jonka mukaan tiedot on poistettava, mikäli rekisteröity vastustaa käsittelyä 21 artiklan 1 kohdan nojalla eikä käsittelyyn ole olemassa perusteltua syytä. Sen lisäksi, että rekisteröity voisi käyttää vastustamisoikeuttaan suoraan yleisen tietosuoja-asetuksen 21 artiklan nojalla, rekisteröity voisi myös uuden ehdotettavan 9 e §:n nojalla peruuttaa antamansa suostumuksen. Jos rekisteröity peruuttaisi suostumuksensa, Opetushallituksen olisi lähtökohtaisesti poistettava tiedot tietovarannosta. Sen sijaan, jos tallennettuja tietoja olisi rekisteröidyn omasta tahdosta johtuen käytetty esimerkiksi osana toisten opintojen suorittamista, se voi muodostaa Opetushallituksen, koulutuksen järjestäjän, oppilaitoksen ylläpitäjän ja oppilaitoksen käsittelylle sellaisen perustellun syyn, että tietoja ei enää voitaisi poistaa, vaikka suostumus peruutettaisiin.

Opetushallitus tietovarannon ylläpitäjänä vastaisi vastustamisoikeuden ja suostumuksen peruuttamisen käsittelystä, mahdollisesta tietojen poistamisesta ja sen teknisistä järjestelyistä. Opetushallituksen tulisi ilmoittaa koulutuksen järjestäjälle vastustamisoikeuden käytöstä, suostumuksen peruutuksesta sekä tehdyistä toimenpiteistä. Koulutuksen järjestäjän tulisi huolehtia siitä, että asiakirjoihin merkitään tieto suostumuksen peruuttamisesta. Mikäli koulutustiedot olisi tallennettu Koski-tietovarantoon teknisen rajapinnan avulla, koulutuksen järjestäjän olisi varmistettava siitä, että suostumuksen peruuttamisen jälkeen koulutustiedot eivät enää siirtyisi lähdejärjestelmästä Koski-tietovarantoon.

Taiteen perusopetuksen osalta tietojen tallentaminen olisi vapaaehtoista. Sääntelyn voidaan katsoa olevan oikeasuhtaista, koska sääntely on rajattu koskemaan vain niitä tietoja, jotka ovat välttämättömiä mainittuun päämäärän nähden. Ehdotetun 9 e §:n osalta sääntelyn voidaan katsoa olevan oikeasuhtaista sillä tavoiteltuun päämäärään nähden myös ottaen huomioon rekisteröidyn suostumuksen tietojen tallentamiseen sekä sen, että tallennettavat koulutustiedot olisivat suurelta osin jo valmiiksi oppilaitoksen ylläpitäjän tiedossa.

Oikeasuhtaisuuden arvioinnissa on huomioitava, jos rekisteröity on lapsi (HE 9/2018 vp., s. 79—80). Taiteen perusopetuksena annettavaa koulutusta koskevien tietojen tallentamiselle tulisi saada alle 15 vuotta täyttäneen lapsen osalta lapsen huoltajan tai hänen laillisen edustajansa suostumus. Suostumus vaaditaan 15 vuotta täyttäneiden lasten tietojen osalta sekä lapselta että tämän huoltajalta tai lailliselta edustajalta.

Taiteen perusopetuksen koulutustietojen osalta tallentamisessa ei ole kyseessä yleisen tietosuoja-asetuksen 8 artiklan mukainen tietoyhteiskunnan palvelujen tarjoaminen, joten siihen ei sovelleta asetuksen nojalla kansallisesti määritettyä 13 vuoden ikärajaa. Näin ollen alaikäisen henkilön henkilötietojen käsittelyä koskevan suostumuksen antaminen määräytyy muun kansallisen sääntelyn mukaisesti. Huoltajan on lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta annetun lain (361/1983) 4 §:n mukaan turvattava lapsen hyvinvointi ja kehitys siten kuin lain 1 §:ssä säädetään. Tässä tarkoituksessa huoltaja päättää muun muassa lapsen koulutuksesta ja harrastuksista. Huoltaja edustaa lasta tämän henkilöä koskevissa asioissa, jollei laissa ole toisin säädetty.

Tietosuoja-asetuksen johdantokappaleen 43 mukaan suostumuksen ei pitäisi olla pätevä oikeudellinen peruste henkilötietojen käsittelylle sellaisessa erityistilanteessa, jossa rekisteröidyn ja rekisterinpitäjän välillä on selkeä epäsuhta. Tämä koskee johdantokappaleen mukaan erityisesti tilannetta, jossa rekisterinpitäjänä on viranomainen ja jossa on sen vuoksi epätodennäköistä, että suostumus on annettu vapaaehtoisesti kaikissa kyseiseen tilanteeseen liittyvissä olosuhteissa. Asetuksen johdantokappaleessa 42 todetaan, että suostumusta ei voida pitää vapaaehtoisesti annettuna, jos rekisteröidyllä ei ole todellista vapaan valinnan mahdollisuutta ja jos hän ei voi myöhemmin kieltäytyä suostumuksen antamisesta tai peruuttaa sitä ilman, että siitä aiheutuu hänelle haittaa. Nämä näkökulmat on pyritty huomioimaan esitettävän 9 e §:n 2 momenttiin siten, että siinä varmistetaan tietojen luovuttamisen vapaaehtoisuudesta, nimenomaisuudesta sekä mahdollisuudesta peruuttaa suostumus.

Tietojen säilyttäminen

Tietosuoja-asetuksen 5 artiklan 1 kohdan e alakohdan mukaan henkilötiedot on säilytettävä muodossa, josta rekisteröity on tunnistettavissa ainoastaan niin kauan kuin on tarpeen tietojenkäsittelyn tarkoitusten toteuttamista varten.

Esityksessä ehdotetun palvelukeskuksen hankkiman muun kuin säännellyn koulutuksen rekisteriin tallennetut tiedot ehdotetaan säilytettäväksi 50 vuotta koulutuksen päättymisen jälkeen. Kysymys on lähinnä täydennyskoulutusluonteisesta koulutuksesta eikä kyseisen koulutuksen tietojen säilyttämistarvetta voisi siten verrata säänneltyä koulutusta koskeviin tietoihin. Rekisteriin tallennettujen tietojen luonne huomioon ottaen olisi tarkoituksenmukaista, että tietoja voitaisiin kuitenkin hyödyntää henkilön työelämän ajan. Henkilö voi tarvita suorittamista koskevia tietojaan rekisterin käyttötarkoituksen mukaisessa tarkoituksessa vielä vuosia ja vuosikymmeniä suorittamisen jälkeen esimerkiksi työhaussa tai jatko-opintoihin hakeuduttaessa. Tietojen säilytysajaksi riittäisi tällöin 50 vuotta sen jälkeen, kun koulutus on päättynyt. Mikäli tietoa suoritetusta koulutuksesta tarvittaisiin tämän jälkeen, se olisi osoitettavissa henkilölle annettavan todistuksen avulla.

Taiteen perusopetusta koskevat tiedot säilytettäisiin vapaata sivistystyötä koskevaa sääntelyä vastaavasti lain 11 §:n 1 momentin mukaisesti pysyvästi.

Tietojen luovuttamista koskeva sääntely

Esityksessä ehdotetaan muutettavan valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä annetun lain 10 §:n 1 momenttia, jossa säädetään tietojen luovuttamisesta opetuksen ja koulutuksen valtakunnallisesta tietovarannosta. Vastaavasti ehdotetaan muutettavan tietojen luovuttamista oppivelvollisuusrekisteristä koskevaa 11 d §:n 1 momenttia, joka vastaa asiallisesti 10 §:n 1 momentin sääntelyä.

Voimassa olevaa sääntelyä ja sen taustaa on selostettu edellä jaksossa 2.3. Voimassa olevassa 10 §:ssä ei säädetä tietojensaantioikeuksista eikä sillä ole ollut hallituksen esityksessä (HE

72/2017 vp) ja sivistysvaliokunnan mietinnössä (SiVM 9/2017 vp) kerrotun perusteella tarkoitus rajoittaa julkisuuslain 16 §:n 3 momentin soveltumista tietojen luovuttamiseen. Koska nykyinen sääntely on aiheuttanut epäselvyyttä, rajoitetaanko sillä tosiasiaa julkisuuslain 16 §:n 3 soveltumista tietojen luovuttamiseen, ehdotetaan, että momentissa ei olisi voimassa olevan momentin mukaista luetteloa tahoista, joille tietoja voidaan luovuttaa. Lain 9 §:n 2—4 momentin mukaisten ammatillisen koulutuksen henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelmaa koskevien tietojen luovuttamisesta on säädetty tarkemmin ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 109 a §:ssä. Tämän vuoksi ehdotetaan, että 10 §:ään sisällytettäisiin informatiivinen viittaus mainittuun ammatillisesta koulutuksesta annetun lain pykälään.

Nykysäännösten perusteella on epäselvää, miten vastuu tietojen luovuttamisesta opetuksen ja koulutuksen valtakunnallisesta tietovarannosta ja oppivelvollisuusrekisteristä jakautuu yhteisrekisterinpitäjien kesken. Tältä osin sääntelyä selkeytettäisiin siten, että 10 §:n 1 momentissa ja 11 d:n 1 momentissa säädettäisiin tietojen luovuttamisesta vastuussa olevasta rekisterinpitäjästä. Koska Opetushallitus vastaa kyseisen tietovarannon ja rekisterin ylläpidosta, olisi tarkoituksenmukaista, että Opetushallitus vastaisi myös tietojen luovuttamisesta tietovarannosta ja rekisteristä sekä luovutuksen lainmukaisuudesta.

Myös uuden 9 e §:n mukaisten taiteen perusopetusta koskevien tietojen luovuttamiseen kyseisestä tietovarannosta sovellettaisiin siten julkisuuslain 16 §:n 3 momenttia. Taiteen perusopetuksena annettuja koulutustietoja voisivat saada siten tietovarannosta ne tahot, joilla olisi oikeus saada tällaisia tietoja suoraan oppilaitoksen ylläpitäjältä. Lain 6 luvussa tarkoitetun luovutuspalvelun avulla taiteen perusopetusta koskevia tietoja voitaisiin luovuttaa 29 §:n 5 momentin nojalla. Luovutettujen tietojen käsittelyperuste olisi tällöin suostumus eli käsittelyn lainmukaisuus arvioitaisiin tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan a alakohdan kautta. Tällöin käsitellyssä on huomioitava myös tietosuoja-asetuksen 7 ja 8 artikla. Tällöin henkilö voisi itse hallinnoida tietojaan Opetushallituksen Oma opintopolku-palvelussa. Palvelussa henkilö voisi antaa valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä annetun lain 29 §:n 5 momentin mukaisesti suostumuksen tietojen luovuttamiseen muodostamalla palvelussa esimerkiksi työnantajalle lähetettävän linkin rekisterissä oleviin tietoihin. Palveluun kirjautuminen vaatii vahvaa tunnistautumista. Palvelussa voi myös poistaa linkin käytöstä. Henkilö voi antaa palvelussa myös suostumuksensa tietojen luovuttamiseen kolmannelle osapuolelle, jonka kanssa Opetushallituksella on tietojenluovutussopimus. Rekisteröity ei näin ollen voisi itse päättää taiteen perusopetusta koskevien tietojensa käyttötarkoituksista ja niiden luovuttamisesta tietovarannosta, mutta voisi täysin hallinnoida sitä, mitä tietoja tietovarantoon tallennetaan. Oppilaitoksen ylläpitäjän olisi suostumusta pyytäessään informoitava opiskelijaa edellä mainituista viranomaisten tietojensaantioikeuksista.

Tietojen luovuttamiseen muusta kuin säänneltyä koulutusta koskevasta rekisteristä sovellettaisiin vastaavasti julkisuuslain 16 §:n 3 momenttia. Opetushallitus vastaisi tietojen luovuttamisesta rekisteristä ja luovutuksen lainmukaisuudesta. Lisäksi rekisterin tiedot voitaisiin luovuttaa lain 6 luvussa säädetyn luovutuspalvelun välityksellä.

Tilastolain (280/2004) 15 §:n 5 kohdan mukaan valtion viranomaiset ovat velvollisia antamaan salassapitosäännösten estämättä Tilastokeskukselle tilastojen laatimisen kannalta välttämättömät henkilötiedot, jotka kuvaavat henkilön koulutusta. Opintotukilain (65/1994) 41 b §:n 3 kohdan mukaan Kansaneläkelaitoksella on oikeus saada salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä maksutta opintotuen täytäntöönpanoa varten oppilaitokselta tai Opetushallituksen taikka opetus- ja kulttuuriministeriön tietovarannosta opiskelijoiden tunnistamista ja yksilöintiä koskevat tiedot sekä opiskelijan opintoja ja opintojen seuranta koskevat tiedot. Vaikka tietovarannon tiedot taiteen perusopetuksesta eivät arvion mukaan tule ole-

maan tilastointi- tai päätöksentekotarkoituksessa kattavia, voi niihin kohdistua Tilastokeskuksen tai Kansaneläkelaitoksen tietopyyntö vastaavasti kuin se voi kohdistua muihinkin laissa säädetyn tietovarannon tai rekisterin tietoihin.

5 Muut toteuttamisvaihtoehdot ja niiden vaikutukset

Esitystä valmisteltaessa selvitettiin vaihtoehtoa, jossa palvelukeskuksen rahoittaman muun kuin säännellyn koulutuksen tiedot velvoitettaisiin tallentamaan olemassa oleviin Koski- ja Virta-tietovarantoihin. Valmistelussa tarkasteltiin kolmea eri vaihtoehtoa. Ensimmäisessä vaihtoehdossa tiedot olisi velvoitettu tallentamaan vain Koski-tietovarantoon toimijasta riippumatta, toisessa toimijoita olisi velvoitettu tallentamaan tiedot pääsääntöisesti Koski-tietovarantoon, mutta korkeakoulut olisi velvoitettu tallentamaan tiedot Virta-tietovarantoon. Kolmantena vaihtoehtona oli, että ammatillisen koulutuksen järjestäjät ja vapaan sivistystyön oppilaitosten ylläpitäjät olisi velvoitettu tallentamaan tiedot Koski-tietovarantoon, korkeakoulut Virta-tietovarantoon ja muut toimijat uuteen rekisteriin. Ensimmäistä vaihtoehtoa ei pidetty tarkoituksenmukaisena, sillä Koski-tietovarannossa yhteisrekisterinpitäjiä ovat koulutuksen ja opetuksen järjestäjät, oppilaitosten ylläpitäjät sekä Opetushallitus. Mikäli muun kuin säännellyn koulutuksen tiedoista säädettäisiin tallennettavaksi Koski-tietovarantoon, olisi rekisterinpitäjiksi lisätty myös sitä järjestävät toimijat. Seuraavassa kappaleessa on todettu, miksi näiden toimijoiden rekisterinpitäjyyttä ei pidetty tarkoituksenmukaisena. Toisessa ja kolmannessa vaihtoehdossa palvelukeskuksen rahoittamaa muuta kuin säänneltyä koulutusta koskevia tietojen tallentamisesta olisi säädetty eri tavalla riippuen siitä, mikä toimija toimii koulutuksen järjestäjänä. Laissa olisi kuitenkin selkeämpää edellyttää, että tiedot tietystä koulutuksesta tallennettaisiin samalla tavalla toimijasta riippumatta. Ehdotettu uusi rekisteri voidaan kuitenkin teknisesti toteuttaa siten, että tallentaminen tapahtuu käytännössä hyödyntäen olemassa olevaa Koski-järjestelmää.

Esitystä valmisteltaessa arvioitiin, voisivatko palvelukeskuksen rahoittaman muun kuin säännellyn koulutuksen järjestäjät olla ehdotetun uuden rekisterin osalta rekisterinpitäjiä. Muuta kuin säänneltyä koulutusta voivat järjestää julkisen valvonnan alaisten koulutuksen järjestäjien lisäksi muut toimijat, jotka valikoituvat hankintamenettelyn kautta koulutuksen järjestäjiksi. Muun kuin säännellyn koulutuksen järjestäminen perustuu palvelukeskuksen kanssa tehtyyn hankintasopimukseen. Hankintasopimukset voivat olla lyhytaikaisia ja ainutkertaisia palvelukeskuksen ja toimijan välillä. Palvelukeskus on koulutuksen hankijana ja opiskelijaksi ottavana viranomaisena viime kädessä vastuussa rekisteröityyn nähden rekisteröidystä tallennetuista tiedoista. Tämän takia valmistelussa nähtiin, että muun kuin säännellyn koulutuksen järjestäjiä ei olisi tarkoituksenmukaista asettaa rekisterinpitäjiksi, vaan palvelukeskus koulutuksen hankkijana toimisi rekisterinpitäjänä yhdessä Opetushallituksen kanssa.

Valmistelussa selvitettiin myös vaihtoehtoa, jossa palvelukeskukselle asetettaisiin velvollisuus tallentaa ehdotetut tiedot rekisteriin. Tämä malli kuitenkin aiheuttaisi ylimääräistä hallinnollista työtä sekä palvelukeskukselle että koulutuksen järjestäjälle, sillä tarkat tiedot koulutuksesta ovat koulutuksen järjestäjällä. Mikäli velvollisuus tallentaa tietoja olisi palvelukeskuksella, sen olisi pyydettävä tarvittavat tiedot erikseen jokaiselta koulutuksen järjestäjältä ja sen jälkeen tallennettava ne rekisteriin.

Lakiesitystä valmistelleen työryhmän tehtävänä oli myös selvittää tarpeelliset lakimuutokset työ- ja elinkeinohallinnon rahoittamien muun kuin säännellyn koulutusten tietojen tallentamiseksi valtakunnallisiin tietovarantoihin. Valmistelun yhteydessä kuitenkin todettiin, että pääosin esitystä vastaavat tiedot näistä koulutuksista tallennetaan julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain (916/2012) mukaisesti. Valmistelussa katsottiin, että tietoja ei ole tarkoituksenmukaista tallentaa kahteen eri tietorekisteriin, vaan olennaista on saada eri koulutuksia ja opintosuorituksia koskevat tiedot henkilölle ja viranomaisille kattavasti yhdestä paikasta. Työ-

ja elinkeinohallinnon rahoittamien koulutusten opintotietoja ei tallennettaisi uuteen rekisteriin. Myöhemmin selvitetään mahdollisuutta tarjota tiedot henkilöiden ja viranomaisten käyttöön keskitetysti uuden tai olemassa olevan luovutuspalvelun avulla. Luovutuspalvelua koskevaa kehittämistä tullaan selvittämään osana jatkuvan oppimisen digitaalista palvelukokonaisuuden valmistelua.

Opintoihin ja osaamiseen liittyvien tietovarantojen kehittämistä tullaan selvittämään osana jatkuvan oppimisen digitaalista palvelukokonaisuuden valmistelua. Tässä yhteydessä selvitetään vaihtoehtoa tallentaa myös muita ei säänneltyjä koulutuksia, jotka eivät ole julkisesti rahoitettuja.

Esitystä valmisteltaessa on pohdittu, voisiko taiteen perusopetusta koskevien tietojen tallentaminen olla koulutuksen järjestäjille tai oppilaitosten ylläpitäjille velvoittavaa. Riskinä on kuitenkin nähty, että kaikilla toimijoilla ei ole tietojen tallentamiseen tarvittavia resursseja ja osaamista, mikä voisi johtaa epätasa-arvoiseen tilanteeseen toimialan monimuotoisuus huomioon ottaen. Riskinä velvoittavuudessa on myös nähty se, että jos oppilaat eivät haluaisi tietojensa tallentamista Koski-tietovarantoon, he jättäisivät osallistumatta koulutukseen. Tällä olisi kielteisiä vaikutuksia taiteen perusopetuksen koulutustarjontaan, On tärkeää, että jatkossakin on hyväksyttävää, että oppilaat hakeutuvat taiteen perusopetuksen piiriin omista lähtökohdistaan ja että myös Koski-tietovarannon ulkopuolelle jättäytyvissä oppilaitoksissa toteutettavan taiteen perusopetuksen arvo tunnustetaan.

6 Lausuntopalaute

Hallituksen esitysluonnos oli lausuntokierroksella 20.1.—7.3.2022. Esitysluonnoksesta annettiin 39 lausuntoa.

Jatkuva oppiminen:

Esitysluonnoksessa tallennettavaksi ehdotettujen tietojen tallentamista uuteen rekisteriin kannatti usea lausunnonantaja. Esimerkiksi Akavan, SAK:n ja palvelukeskuksen mukaan esitys parantaa koulutuksilla hankitun osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen mahdollisuuksia. Esitetty lakimuutos osaltaan lisää koulutusten ylläpitäjille velvoitteita, mutta toisaalta keventää palvelukeskuksen, Karvin tai muiden toimijoiden samaisille ylläpitäjille kohdistuvia tiedonkeruita.

Moni lausunnonantaja kuitenkin kritisoi uuden rekisterin perustamista nykyisten tietovarantojen tietosisällön laajentamisen sijaan. Esitystä on jatkovalmistelussa täydennetty teknisen toteutuksen ja tallennusprosessin kuvauksella. Vaikka esityksessä ehdotetaan perustettavaksi uusi rekisteri, hyödynnettäisiin teknisessä toteutuksessa olemassa olevaa Koski-järjestelmää ja muita olemassa digitaalisia palveluita.

Lausunnoissa esitettiin huomioita koulutuksen hankintaan ja koulutuksen toteutukseen liittyen. Tältä osin esitykseen on täydennetty kuvausta palvelukeskuksen rahoittamista koulutuksista. Esityksessä ei ehdoteta muutoksia palvelukeskuksen mahdollisuuteen hankkia koulutusta eikä muutoinkaan koulutuksen sisältöön.

Apulaistietosuojavaltuutetun mukaan esitysluonnoksen perusteella jäi osin epäselväksi, minkälaisesta koulutuksesta asiassa voisi olla kyse ja voisivatko koulutusta koskevat tiedot olla josakin tilanteissa salassa pidettäviä. Jatkosvalmistelussa on täsmennetty, ettei tietojen arvioida sisältävän erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvia tietoja eivätkä ne ole salassa pidettäviä. Jatkovalmistelussa on täsmennetty, että valtionapupäätösten ja hankintasopimusten ehtoihin otet-

tavassa ehdossa olisi kyse sen varmistamisesta, ettei koulutuskuvauksista tai koulutuksen nimissä olisi sellaisia tietoja, jotka voisi katsoa edes välillisesti erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluviksi tiedoiksi. Lisäksi apulaistietosuojavaltuutettu kiinnitti lausunnossaan huomiota tietojen käyttötarkoitukseen ja siihen, että tietojen käyttötarkoitusta koskevaa sääntelyä ei ole esityksessä arvioitu tarkemmin ottaen huomioon se, ettei koulutuksen sisällöstä vaikuttaisi olevan säädetty tarkemmin ja kyse voi olla lyhytkestoisestakin koulutuksesta. Säännöskohtaisiin perusteluihin on jatkovalmistelussa täsmennetty tietojen käyttötarkoitusta suhteessa koulutuksen luonteeseen.

Apulaistietosuojavaltuutettu ja oikeusministeriö pitivät tarpeellisena, että esitysluonnoksessa ehdotetun muun kuin säännellyn rekisterin pysyvän säilytyksen tarpeellisuutta arvioidaan vielä tarkemmin. Mainitun perusteella esityksessä on päädytty ehdottamaan määräaikaan sidottua säilyttämistä siten, että muun kuin säännellyn koulutuksen tiedot säilytettäisiin 50 vuotta koulutuksen päättymisen jälkeen.

Opetushallitus esitti lausunnossaan, että arviota käsittelyyn osallistuvien tahojen tietosuojarooleista ja niiden perusteena olevasta tietojenkäsittelystä tulisi tarkentaa hallituksen esityksessä. Myös oikeusministeriö ja apulaistietosuojavaltuutettu totesivat, että esitetyn perusteella ei ole täysin selvää, missä roolissa koulutuksen järjestäjät ovat tallentaessaan tietoja rekisteriin. Jatkovalmistelussa palvelukeskuksen ja koulutuksen järjestäjien välistä suhdetta ja roolia suhteessa rekisteriin on täsmennetty säännöskohtaisissa perusteluissa.

Opetushallitus katsoi lausunnossaan, että säännellyn ja muun kuin säännellyn koulutuksen erot tulisi kuvata hallituksen esityksessä siten, että muun kuin säännellyn koulutuksen rekisteriin tallennettavien uusien koulutusmuotojen suhde olemassa oleviin rekistereihin tallennettaviin koulutustietoihin olisi selkeä. Tältä osin esitykseen on täsmennetty, että säännellyn koulutuksen tiedot tallennetaan olemassa oleviin tietovarantoihin ja rekistereihin riippumatta rahoitustavasta. Lisäksi Opetushallitus totesi lausunnossaan palvelukeskuksen rahoittaman vapaan sivistystyössä järjestetyn koulutuksen osalta, että sitä koskevia tietoja tulisi arvioida erityisesti niiden tuottaman lisäarvon näkökulmasta niin koulutukseen osallistujan kuin työelämänkin kannalta. Tästä johtuen tallennettavien tietojen lähtökohtana olisi mielekkäämpää käyttää valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä annetun lain 9 d §:n mukaisia vapaan sivistystyön koulutusta koskevia tietoja. Vapaasta sivistystyöstä tallennettavaksi ehdotettuja tietoja on täsmennetty jatkovalmistelussa siten, ettei – toisin kuin oppivelvollisuuskoulutuksessa – palvelukeskuksen rahoittamassa vapaamuotoisessa vapaassa sivistystyössä tulisi tallennettavaksi väliaikainen keskeytyminen.

Osa lausunnonantajista oli tulkinnut esitystä niin, että jatkuvan oppimisen tietojen tallentaminen olisi suostumuksenvaraista. Suostumus kuitenkin esitetään edellytettäväksi ainoastaan taiteen perusopetuksen tietojen tallentamiseksi. Esitystä tältä on selkeytetty otsikoinnilla ja tarkentamalla sanamuotoja.

Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene ry, Ammattiosaamisen kehittämissyhdystys AMKE ry ja Opetusalan ammattijärjestö OAJ ry esittivät lausunnoissa, että tallennettavaksi esitetyt tiedot antavat hyvin suppean käsityksen suoritetusta koulutuksesta eivätkä ole riittäviä osaamisen tunnistamiseksi. AMKE ry esitti lisättäväksi koulutuksen toimialan. Jatkovalmistelussa on tältä osin täsmennetty tallennettavia tietoja siten, että tallennettavaksi tulisi myös koulutuksen tuntimäärä, tieto koulutuksen loppuun suorittamisesta sekä osaamisen arviointi, jos sellainen on tehty.

Osa lausunnonantajista nosti esiin, että uudistukseen on varattava lisärahoitusta. Suomena Kansanopistoyhdistys ry, Espoon seudun koulutuskuntayhtymä Omnia ja Opetusalan ammattijärjestö OAJ edellyttivät erityisesti vapaan sivistystyön oppilaitoksille lisärahoitusta uusien järjestelmien käyttöönottoon ja henkilöstön osaamisen vahvistamiseksi. Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry kiinnitti huomiota myös Opetushallitukselle ja Jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelukeskukselle aiheutuvaan hallinnolliseen kuormitukseen. Osallistuminen palvelukeskuksen rahoitushakuihin on koulutuksen järjestäjille vapaaehtoista. Koulutuksen järjestäjät voivat ottaa huomioon valtionavustushakemuksessaan tai tarjouksessaan huomioon niille aiheutuvat lisäkustannukset ja -työn. Opetushallitukselle ja palvelukeskukselle on varattu uudistuksen toteuttamisesta aiheutuviin lisäkustannuksiin niiden tarvitsemat resurssit.

Taiteen perusopetus

Esitystä pidettiin taiteen perusopetusta koskevilta osin laajalti kannatettavana. Valtaosassa taiteen perusopetusta koskevista lausunnoista ilmeni, että pyrkimystä edistää taiteen perusopetuksessa hankitun osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen edistämiseksi esitysluonnoksessa mainittujen tavoitteiden mukaisesti. Opetushallitus nosti lausunnoissaan esiin tarpeen määritellä sen, missä vaiheissa opintoja koskevat tiedot tallennettaisiin ja mitä koulutustietoja tallennettaisiin. Tallennettaviksi esitetyistä tiedoista erityisesti oppilaan osaamisen arviointi edellyttäisi Opetushallituksen näkemyksen mukaan vielä jatkovalmistelua. Esitystä on jatkovalmisteltu yhteistyössä Opetushallituksen asiantuntijoiden kanssa mainittujen kysymysten selkeyttämiseksi.

Tietovarantoon kirjattavien tietojen osalta Opetushallitus katsoi, että lähtökohtaisesti säännöksessä määriteltyjä tietoja voidaan pitää riittävän kattavina taiteen perusopetuksessa hankitun osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen edistämiseksi esitysluonnoksessa mainittujen tavoitteiden mukaisesti. Opetushallitus nosti lausunnoissaan esiin tarpeen määritellä sen, missä vaiheissa opintoja koskevat tiedot tallennettaisiin ja mitä koulutustietoja tallennettaisiin. Tallennettaviksi esitetyistä tiedoista erityisesti oppilaan osaamisen arviointi edellyttäisi Opetushallituksen näkemyksen mukaan vielä jatkovalmistelua. Esitystä on jatkovalmisteltu yhteistyössä Opetushallituksen asiantuntijoiden kanssa mainittujen kysymysten selkeyttämiseksi.

Useissa lausunnoissa esitettiin, että kirjattavat tiedot olisivat oppimääriä ja opintokokonaisuuksia, eivät yksittäisiä opintosuorituksia. Esitystä on jatkovalmistelussa muokattu siten, että valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä annettuun lakiin lisättäväksi ehdotettuun 9 e §:ään on lisätty täsmennys siitä, että tietovarantoon tallentaminen koskee ”samaa koulutukseen” osallistuvia oppilaita. Pykälän yksityiskohtaisissa perusteluissa on selvennetty, että samalla koulutuksella tarkoitetaan samassa taiteen perusopetusta antavassa oppilaitoksessa saman oppimäärän (opintotason) suorittaneita oppilaita. Tietovarantoon ei siten ehdoteta kirjatavan yksittäisiä opintosuorituksia.

Sivistystyönantajat ry, Suomen musiikkioppilaitosten liitto ry, Taiteen perusopetusliitto TPO ry, Suomen konservatorioliitto ry ja Opetushallitus lausuvat, että tietovarantoon olisi kirjattava opintojen päättymispäivän lisäksi myös niiden alkamispäivä, jotta opintojen pitkäjänteisyys saadaan näkyväksi. Esitystä on jatkovalmistelussa täydennetty siten, että myös koulutuksen alkamispäivä kirjattaisiin tietovarantoon. Taiteen perusopetusliitto TPO ry sekä OAJ ry esittävät edelleen, että tietoja tulisi voida kirjata myös takautuvasti siten, että jos uudistus tulee voimaan 1.1.2023, niin tiedot voisi kirjata koko lukuvuotta 2022-2023 koskevat tiedot. Esitystä on jatkovalmistelussa täydennetty siten, että tietovarantoon olisi mahdollista tallentaa 1.8.2018 tai sen jälkeen aloitettua taiteen perusopetusta koskevia koulutustietoja, jos tällainen koulutus ei ole lain voimaan tullessa vielä päättynyt.

Suomen Kuntaliitto ry:n lausunnon mukaan on pohdittava, onko osallistuminen taiteen perusopetukseen salassa pidettävä tieto ja mitä vaikutuksia tiedon laadulla voisi olla tästä näkökulmasta. Myös Tietosuojavaltuutetun toimiston lausunnon mukaan on pohdittava, voivatko taiteen perusopetusta koskevat tiedot olla joskus salassa pidettäviä. Esityksen jatkovalmistelussa on todettu, että lähtökohtaisesti taiteen perusopetusta koskevat, tietovarantoon merkityt koulutustiedot ovat vain oppilaan tai huoltajansa nähtävissä ja että taiteen perusopetusta koskevat tiedot voivat olla salassa pidettäviä, jos ne koskevat vapaa-ajan harrastusta viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 24 §:n 1 momentin 32 kohdassa tarkoitettulla tavalla. Oikeus saada tieto viranomaisen asiakirjasta määrittäytyä edellä mainitun lain mukaan.

Suomen musiikkioppilaitosten liitto ry sekä Suomen lasten ja nuorten kuvataidekoulujen liitto ry lausuvat, että sanallisen arvioinnin kirjaamisen ei tulisi olla velvoittavaa. Oikeusministeriö puolestaan lausui, että osaamisen arvioinnin osalta on huomattava, että jos oppilaan arviointi on sanallista, se on viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain perusteella salassa pidettävää tietoa. Esitystä on täydennetty kirjaamalla yksityiskohtaisiin perusteluihin nimenomainen maininta siitä, että tietovarantoon ei kirjata sanallisia arvioita. Opintopisteiden määrittelyn osalta lausunnoissa nousi esiin Opetushallituksen rooli asiassa. Esimerkiksi Musiikkioppilaitosten liitto MOY ry lausui, että Opetushallituksen on määriteltävä valtakunnallisesti yhdenmukaiset periaatteet tuntimäärien laskemiselle. Suomen konservatorioliitto ry lausui, että opintopisteet voisivat olla ratkaisu, jolla valtakunnalliseen tietovarantoon kerättäisiin vain määrällistä arviointitietoa ja oppilaiden osaamisen laadullinen arviointi jäisi yksinomaan koulutuksen järjestäjän toteutettavaksi.

Suostumus tietojen keräämiseen jakoi lausunnonantajien mielipiteitä. Bildningsalliansen rf ja OAJ ry pitivät hyvänä sitä, että tietojen kirjaaminen edellyttää suostumusta. Suomen konservatorioliitto ry ja Suomen Kuntaliitto ry lausuvat, että tietojen keräämisen edellytyksenä ei saisi olla oppilaan suostumus, koska järjestelmästä tulisi hallinnollisesti raskas ja se tuottaisi liikaa työtä koulutuksen järjestäjälle. Opetushallituksen lausunnon mukaan suostumuksen antamista koskevaa sääntelyä on tarkennettava. On täsmennettävä, mihin opintokokonaisuuteen suostumus kohdistuu ja ketkä voivat peruuttaa suostumuksen silloin, jos oppilas on 15 vuotta täyttänyt alaikäinen. Suomen Kuntaliitto ry lausui, että suostumuksen peruuttamisen osalta rekisteröidyn vastustamisoikeuden käyttöä koskeva menettely on monimutkainen. Oikeusministeriön mukaan suostumus suoja- tai käsittelyn oikeusperusteena on vaikeasti ymmärrettävä kokonaisuus ja että suostumuksen vaikutukset tietosuojaan on käsiteltävä yhtenä kokonaisuutena. Esitystä on jatkovalmistelussa täydennetty siten, että ehdotetusta sääntelystä kävisi selkeämmin ilmi, mihin opintotasoon suostumuksen antaminen kohdistuisi ja ketkä voivat peruuttaa suostumuksen silloin, jos oppilas on 15 vuotta täyttänyt alaikäinen.

Tietojen säilyttämistä koskien Taiteen perusopetusliitto TPO ry lausui, että vaikka taiteen perusopetuksessa suoritettujen opintojen kirjaaminen ei olisi velvoittavaa oppilaitokselle, ja vapaaehtoista myös oppijalle, olisi tallennettujen tietojen säilyttäminen hyvä määritellä. Tietosuojavaltuutetun toimisto nosti launnonssa esiin kysymyksen siitä, mikä taho säilyttää suostumukset. Ehdotettuun sääntelyyn on lisätty tieto siitä, että suostumus olisi säilytettävä pysyvästi. Suostumuksen säilyttämisestä vastaisi Opetushallitus.

Opetushallitus ja oikeusministeriö nostivat esiin, että tietojen luovuttamista koskevaa sääntelyä on selkeytettävä esimerkiksi siltä osin, kuka päättää tietojen luovuttamisesta. Oikeusministeriö lausui edelleen, että on analysoitava, miten tietovarantoon kirjattu tieto suhteutuu asiakirjan määritelmään. Esitystä on jatkovalmistelussa täsmennetty lisäämällä ehdotettuun sääntelyyn lainkohta, jonka mukaan Opetushallitus päättäisi tietojen luovuttamisesta tietovarannosta ja vastaisi luovutuksen lainmukaisuudesta.

Enemmistöissä lausunnoista ei noussut esiin huomioita uudistuksen aikataulua koskien. Useassa lausunnossa nostettiin esiin resursoinnin merkitys, ja uudistuksen onnistumisen katsottiin edellyttävän riittäviä henkilöstöresursseja (Kansalaisopistojen liitto KOL, Suomen Kansanopistoyhdistys, Esittävien taiteiden oppilaitosten liitto ry, Suomen musiikkioppilaitosten liitto ry, Vapaa Sivistystyö ry, Laitilan kaupunki/Vakka-Suomen musiikkiopisto, OAJ ry). Sivistystyönantajat ry lausui, että taiteen perusopetuksen opetustuntikohtaisen valtionosuuden piirissä olevien ja sen ulkopuolisten oppilaitosten eriarvoisuutta ei saa lisätä. Taiteen perusopetusliitto TPO ry, Suomen konservatorioliitto ry, Laitilan kaupunki/Vakka-Suomen musiikkiopisto lausuvat, että järjestelmää ei saa kytkeä osaksi valtionosuusjärjestelmää.

Tietojen luovuttaminen

Lausunnolla olleessa esitysluonnoksessa ehdotettiin, ettei ehdotetun 9 e §:n mukaisten taiteen perusopetusta koskevien tietojen luovuttamiseen sovellettaisi lain 10 §:n 1 ja 2 momentissa säädettyä. Lausunnolla olleessa luonnoksen perusteluissa kuitenkin todettiin, että ehdotettavan 9 e §:n mukaisiin tietoihin voisi kohdistua myös viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 13 §:n 2 momentissa tarkoitettu tietopyyntö. Uuden 5 a luvun mukaisen rekisterin tietojen osalta ehdotettiin tietojen luovuttamisesta säädettyä 27 d §:ssä mukailleen voimassaolevaa 10 §:n säännöstä.

Oikeusministeriö totesi mainitun 10 §:n oikeudellisen merkityksen oleva yleisesti ottaen varsin epäselvä. Lausunnon mukaan sen merkitys suhteessa yleislaeissa ja muualla laissa säädettyihin tiedonsaantioikeuksiin nähden on tulkinnanvarainen siitä näkökulmasta, onko säännöksen jollakin tavalla tarkoitus rajoittaa tahoja ja tarkoituksia, joihin tietoja voidaan luovuttaa, ja jos ei, mikä on säännöksen tarkoitus. Oikeusministeriö totesi, että voimassa olevan säännöksen eduskuntakäsittelyssä hallintovaliokunta on kiinnittänyt huomiota lakiehdotuksen suhteeseen muun muassa julkisuuslakiin, ja todennut, ettei se ole kaikilta osin selkeä (HaVL 29/2017 vp). Myös sivistysvaliokunta kiinnitti huomiota tähän mietinnöstään ilmenevällä tavalla. Valiokuntien esittämien huomioiden suhde ehdotettuun ja sille esitettyihin perusteluihin jää epäselväksi, ottaen myös huomioon esityksen perusteluissa esitetyt kannanotot kulloiseenkin tilanteeseen sovellettavista käsittelyperusteista. Epäselväksi myös jää, kuka päättäisi tietojen luovuttamisesta julkisuuslain perusteella tai lakisäätöihin tarkoituksiin. Oikeusministeriö totesi edelleen, että on mahdotonta arvioida, miten sääntelykokonaisuutta on tarkoitus soveltaa sekä suhteessa muiden viranomaisten mahdollisiin tiedonsaantioikeuksiin että julkisuuslain mukaisiin tietopyyntöihin. Jos henkilö suostuu tietojensa tallentamiseen tietovarantoon, tulee olla selvää, kenelle ja millä perusteella tietoja voidaan luovuttaa ja kuka tietojen antamisesta päättää. Oikeusministeriö totesi ehdotetun 27 d §:n olevan tarkoitukseltaan ja suhteessa muualla laissa säädettyyn vastaavalla tavalla epäselvä kuin voimassa olevan lain 10 §:n osalta on edellä todettu.

Myös apulaistietosuojaavaltuutettu piti lausunnossaan tarpeellisena, että lainvalmistelussa arvioidaan vielä tarkemmin ehdotettuun sääntelyyn liittyviä tietojen luovuttamista koskevia säännöksiä myös julkisuuslaki huomioon ottaen.

Esityksessä ehdotettua sääntelyä tietojen luovuttamisesta on mainittujen lausuntojen perusteella selkeytetty jatkovalmistelussa siten, että 10 §:n 1 momentissa ei olisi nykyisenkaltaista säännöstä tietojen luovuttamisesta. Sen sijaan ehdotetaan, että mainitussa momentissa säädetäisiin tietojen luovuttamisesta vastuussa olevasta rekisterinpitäjästä. Tässä yhteydessä muutettaisiin vastaavalla tavalla myös lain 11 d §:n 1 momenttia, jossa säädetään tietojen luovuttamisesta oppivelvollisuusrekisteristä. Vastaavalla tavalla jatkovalmistelussa on muutettu 27 d §:ään ehdotettua sääntelyä.

7 Säännöskohtaiset perustelut

7.1 Laki valtakunnallisista opinto ja tutkintorekistereistä

2 §. *Sovellettamisala.* Pykälän *1 momenttiin* ehdotetaan lisättäväksi uusi 10 kohta, jonka mukaan lakia sovellettaisiin jatkossa myös taiteen perusopetuksesta annetun lain mukaiseen koulutukseen. Lisäksi lisättäisiin uusi 11 kohta, jonka mukaan lakia sovellettaisiin palvelukeskuksesta annetun lain mukaiseen koulutukseen. Momentin 1—9 kohdat vastaisivat voimassa olevaa säännöstä muutoin, mutta momentin 9 kohdan perään lisättäisiin pisteen sijaan puolipiste. Pykälän *2 momenttiin* lisättäisiin maininta ehdotetusta palvelukeskuksen hankkimasta muun kuin säännellyn koulutuksen rekisteristä.

4 §. *Tietovarannon käyttötarkoitus.* Pykälässä säädetään Koski-tietovarantoon tallennettavien tietojen käyttötarkoituksesta. Pykälän *6 momenttiin* ehdotetaan lisättävän tieto siitä, että 1—5 momentissa säädetystä poiketen henkilö päättäisi itse myös ehdotettavien 9 e §:ssä tarkoitettujen tietojen käyttötarkoituksista. Tällä hetkellä poikkeus koskee vain vapaan sivistystyön koulutusta koskevia tietoja. Tarkoitus on, että rekisteröity hallinnoisi itse uuden 9 e §:n mukaisten tietojen luovuttamista voimassa olevan 29 §:n 5 momentin nojalla. Määrättyä käyttötarkoitusta tiedoille ei olisi säädetty. On kuitenkin oletettavaa, että henkilöt tulevat luovuttamaan taiteen perusopetuksessa saavutettua osaamista kuvaavia tietojaan käytettäväksi hyvin samankaltaisiin tarkoituksiin, kuin pykälän 1 momentissa on kuvattu.

6 §. *Tietojen tallentaminen tietovarantoon.* Pykälän *2 momenttiin* lisättäisiin, että Opetushallitus voisi antaa tarkempia määräyksiä myös uuden 9 e §:ssä säädettyjen taiteen perusopetuksen tietojen tietorakenteista.

9 a §. *Vapaassa sivistystyössä järjestettyä oppivelvollisille ja jatkuvaan oppimiseen suunnattua koulutusta koskevat tiedot.* Voimassa olevassa pykälässä säädetään, että vapaasta sivistystyöstä annetussa laissa tarkoitetun oppilaitoksen ylläpitäjä on tallennettava valtakunnalliseen opetuksen ja koulutuksen tietovarantoon mainitun lain 7 a luvussa sekä oppivelvollisuuslain 5 §:n 2 momentissa tarkoitetussa koulutuksessa olevista opiskelijoistaan suoritettava koulutus, opintojen aloittaminen, väliaikainen keskeytyminen ja päättyminen sekä suoritettut opinnot ja osaamisen arviointi.

Pykälän otsikkoa ehdotetaan muutettavan siten, että siihen lisättäisiin maininta jatkuvaan oppimiseen suunnatusta koulutuksesta. Pykälään ehdotetaan lisättäväksi oppilaitoksen ylläpitäjälle oppivelvollisille suunnattua koulutusta vastaavasti velvoite tallentaa tietovarantoon Jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelukeskuksesta annetun lain 8 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettua palvelukeskuksen rahoittamaa koulutusta koskevat tiedot.

Jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelukeskuksesta annetun lain 2 §:n 3 kohdan mukaisesti palvelukeskuksen tarkoituksena on erityisesti työssä oleville ja työvoiman ulkopuolella oleville suunnatun ja muuta julkisesti tuettua koulutustarjontaa täydentävän koulutuksen ja muiden osaamispalveluiden rahoittaminen. Palvelukeskus voi mainitussa tarkoituksessa myöntää mainitun lain 8 §:n mukaisesti valtionavustusta vapaasta sivistystyöstä annetussa laissa tarkoitetun oppilaitoksen ylläpitäjän järjestämään koulutukseen. Tällöin kyse on koulutuksesta, jonka nimestä tai muista tiedoista ei ilmenisi edes välillisesti tietoja, jotka voisivat olla erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvia tietoja. Tämä varmistettaisiin lisäksi valtionapupäätöksen ehdoissa. Tällöin tietojen tallentaminen ei edellyttäisi 9 d:ssä säädetyllä tavalla rekisteröidyn suostumusta erityisenä suojatoimena, vaan oppilaitoksen ylläpitäjä voitaisiin velvoittaa tallentamaan kyseistä palvelukeskuksen rahoittamaa koulutusta koskevat tiedot tietovarantoon.

Lisäksi pykälään ehdotetaan lisättäväksi 2 momentti, jonka mukaan Jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelukeskuksesta annetun lain 8 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettu koulutus ei kuitenkaan tallennettaisi väliaikaista keskeytymistä. Vapaasta sivistystyöstä annetussa laissa ei ole säädetty väliaikaisesta keskeytymisestä, minkä vuoksi tietoa ei olisi tallennettava.

9 e §. *Taiteen perusopetuksen koulutusta koskevat tiedot.* Lakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi 9 e § taiteen perusopetuksen koulutuksesta tallennettavista tiedoista. Pykälä koskisi koulutuksia, jotka on määritelty opintopisteinä. Koulutuksen laajuuden määrittelemisestä opintopisteinä säädetäisiin taiteen perusopetuksesta annettuun lakiin lisättäväksi ehdotetussa 7 a §:ssä.

Taiteen perusopetuksesta annetun lain 1 §:n mukaan taiteen perusopetus on tavoitteellista tasolta toiselle etenevää ensisijaisesti lapsille ja nuorille järjestettävää eri taiteenalojen opetusta, joka samalla antaa oppilaille valmiuksia ilmaista itseään ja hakeutua asianomaisen taiteenalan ammatilliseen ja korkea-asteen koulutukseen. Taiteen perusopetus on osa suomalaista koulutusjärjestelmää ja toiminnan luonteensa perusteella myös tavoitteellista harrastustoimintaa.

Taiteen perusopetuksen järjestäjät on määritelty taiteen perusopetuksesta annetun lain 2 §:ssä. Kunta voi järjestää taiteen perusopetusta suoraan lain nojalla. Lisäksi opetus- ja kulttuuriministeriö voi myöntää kuntayhtymälle, rekisteröidylle yhteisölle tai säätiölle luvan järjestää taiteen perusopetusta. Valtion oppilaitos voi järjestää taiteen perusopetusta ministeriön päätöksellä. Koulutuksen järjestäjä voi järjestää taiteen perusopetusta itse tai hankkia opetukseen tarkoitettua palvelua muulta julkiselta tai yksityiseltä taholta. Koulutuksen järjestäjä vastaa molemmissa tilanteissa siitä, että opetuksessa noudatetaan lakia ja taiteen perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden mukaista opetussuunnitelmaa. Tätä järjestelmää vastaavasti ehdotetussa pykälässä esitetään, että koulutuksen järjestäjä vastaisi myös koulutusta koskevien tietojen tallentamisesta tietovarantoon ehdotetussa pykälässä tarkoitetuissa tilanteissa.

Pykälän 1 momentissa säädetäisiin, että tietojen tallentamisen edellytyksenä olisi, että sitä on päätetty tarjota kaikille samaan koulutukseen osallistuville oppilaille. Tällä tarkoitetaan ensinnäkin sitä, että koulutusta annetaan samassa oppilaitoksessa. Esimerkiksi koulutuksen järjestäjänä toimiva kunta voi hankkia musiikin alan taiteen perusopetuksen palveluja eri musiikkioppilaitoksilta tai niitä ylläpitäviltä yhteisöiltä. Samalla koulutuksella tarkoitetaan tällöin yhdessä musiikkioppilaitoksessa annettua koulutusta, eikä esimerkiksi kaikkia kunnan eri musiikkioppilaitoksilta tai niitä ylläpitäviltä yhteisöiltä hankkimia musiikin alan taiteen perusopetuksen palveluja.

Samalla koulutuksella viitataan lisäksi taiteen perusopetuksen oppimääriin, jotka Opetushallitus vahvistaa opetussuunnitelman perusteissa. Voimassa olevat määräykset taiteen perusopetuksen opetussuunnitelman perusteista on annettu 20.9.2017. Taiteen perusopetuksen yleisen oppimäärän opetussuunnitelman perusteiden mukaan yleisen oppimäärän laskennallinen laajuus on 500 tuntia, josta yhteisten opintojen laskennallinen laajuus on 300 tuntia ja teemaopintojen 200 tuntia (Opetushallitus, Määräykset ja ohjeet 2017:11a). Laajan oppimäärän opetussuunnitelman perusteiden mukaan laajan oppimäärän laskennallinen laajuus on 1 300 tuntia, josta perusopintojen laskennallinen laajuus on 800 tuntia ja syventävien opintojen 500 tuntia (Opetushallitus, Määräykset ja ohjeet 2017:12a). Ehdotetussa pykälässä tarkoitettu samassa koulutuksessa olisivat esimerkiksi samassa musiikkioppilaitoksessa musiikinalan taiteen perusopetuksen saman opintotason eli esimerkiksi yleisen oppimäärän yhteisiä opintoja suorittavat oppilaat.

Tallennettavia tietoja olisivat ensinnäkin koulutuksen nimi ja laajuus. Koulutuksen nimestä tulisi ilmetä, minkä taiteenalan koulutuksesta on kyse. Voimassa olevat opetussuunnitelman perusteet koskevat arkkitehtuuria, kuvataidetta, käsityötä, mediataiteita, musiikkia, tanssia, sanataidetta, sirkustaidetta ja teatteritaidetta. Koulutuksen laajuudesta tietovarantoon tallennettavat

tiedot koskisivat opetussuunnitelman perusteissa määriteltyjen kokonaisten oppimäärien perusosia: yleisen oppimäärän yhteiset opinnot, yleisen oppimäärän teemaopinnot, laajan oppimäärän perusopinnot ja laajan oppimäärän syventävät opinnot. Koulutuksen laajuudella tarkoitetaan koulutuksen määrittelemistä opintopisteinä. Tästä säädettäisiin ehdotetussa taiteen perusopetuksesta annetun lain 7 a §:ssä.

Koulutuksesta ehdotetaan tallennettavaksi sen alkamis- ja päättymisajankohdat. Vapaan sivistystyön vapaatavoitteisia, opiskelijan suostumuksella tallennettavia koulutustietoja lukuun ottamatta kaikista muista tietovarantoon tallennettavista koulutuksista tallennetaan päättymisajankohdan lisäksi myös alkamisajankohta. Alkamisajankohdan tallentaminen olisi tärkeää taiteen perusopetuksen koulutustietojen osalta, jotta koulutuksen tosiasiallinen kesto ilmenisi tietovarannosta. Tämä parantaisi oppilaan mahdollisuuksia hyödyntää tietovarantoon tallennettua tietoa ja lisäisi myös koulutustietojen tallentajien mahdollisuuksia aloittaa tietojen kirjaaminen jo koulutuksen alkamisvaiheessa. Oppilas pystyisi tällöin näkemään koulutustietonsa Oma Opintopolussa heti opintojensa alusta alkaen sen jälkeen, kun taiteen perusopetus on sisällytetty Oma Opintopolun koulutustarjontaan.

Oppilaan suoritettua hyväksytysti taiteen perusopetuksen yleisen tai laajan oppimäärän opintotason hänen osaamisensa arvioinniksi merkitään tietovarantoon hyväksytyt. Hylättyjä tai kuvailuvia arviointeja ei tallenneta tietovarantoon.

Ehtona koulutustietojen tallentamiselle olisi, että oppilas suostuu tietojen tallentamiseen. Suostumuksen edellyttäminen perustuisi siihen, että tieto henkilön osallistumisesta taiteen perusopetukseen saattaisi olla salassa pidettävä tieto. Näin on silloin, jos koulutukseen osallistumisesta on kysymys viranomaisten julkisuudesta annetun lain 24 §:n 1 momentin 32 kohdassa tarkoitettua vapaa-ajan harrastuksesta. Tällainen tieto kuuluu yksityisyyden suojan piiriin. Päätös siitä, onko asiassa kyse tällaisesta tiedosta, tehdään, kun tietoa pyydetään viranomaiselta.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin suostumuksesta tarkemmin. Jotta koulutus voidaan määrittää opintopisteinä taiteen perusopetuksesta annettuun lakiin ehdotetulla tavalla ja arvioida, suostumus olisi annettava tietovarantoon kirjattavan oppimäärän opintotasoa (yleisen oppimäärän yhteiset opinnot, yleisen oppimäärän teemaopinnot, laajan oppimäärän perusopinnot ja laajan oppimäärän syventävät opinnot) koskevan opetuksen alkaessa. Suostumuksesta tulisi käydä ilmi, että se on annettu vapaaehtoisesti ja nimenomaisesti. Nimenomaisuudella tarkoitettaisiin sitä, että henkilö tietää, minne tiedot tallennetaan, kuka niitä voi tallentamisen jälkeen käsitellä ja kuinka henkilö voi myöhemmin hallinnoida tietojen luovuttamista Oma opintopolku-palvelussa.

Alaikäiseltä lapselta, joka on täyttänyt 15 vuotta, tarvittaisiin tietojen tallentamiseen myös hänen huoltajansa tai muun laillisen edustajansa suostumus. Alle 15 vuotta täyttäneen lapsen osalta suostumuksen antaisi hänen huoltajansa tai muu laillinen edustaja. Tämä johtuu siitä, että huoltajan on lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta annetun lain (361/1983) 4 §:n mukaan turvattava lapsen hyvinvointi ja kehitys siten kuin lain 1 §:ssä säädetään. Tässä tarkoituksessa huoltaja päättää muun muassa lapsen koulutuksesta ja harrastuksista. Huoltaja edustaa lasta tämän henkilöä koskevissa asioissa, jollei laissa ole toisin säädetty.

Suostumus olisi säilytettävä pysyvästi ja siihen olisi merkittävä tieto, mikäli suostumus myöhemmin peruutetaan. Suostumuksen voisi milloin tahansa peruuttaa ilmoittamalla siitä tietovarantoa hallinnoivalle Opetushallitukselle. Mikäli tietojen käsittelylle ei enää olisi perusteltua syytä, tiedot olisi suostumuksen peruuttamisen jälkeen poistettava tietovarannosta.

10 §. *Tietojen luovuttaminen tietovarannosta.* Pykälän 1 momentista ehdotetaan poistettavaksi luettelo toimijoista, joille tietoja tietovarannosta voidaan luovuttaa. Tämä selkeyttäisi edellä jaksossa 4.2.4 kerrotulla tavalla tietojen luovuttamista koskevaa sääntelyä eikä sillä tosiasiaa muutettaisi voimassaolevaa oikeustilaa. Momentissa säädettäisiin jatkossa, että Opetushallitus päättäisi tietojen luovuttamisesta tietovarannosta ja vastaisi luovutuksen lainmukaisuudesta. Ehdotettavalla sääntelyllä selkeytettäisiin tietovarannon yhteisrekisterinpitäjien välistä vastuunjakoa. Opetushallitus olisi tietovarannon ylläpitäjänä ja tietovarantoa hyödyntävän 6 luvussa tarkoitetun luovutuspalvelun ylläpitäjänä vastuussa myös tietojen luovuttamisesta suoraan tietovarannosta.

Pykälän 2 momentti vastaisi voimassa olevaa säännöstä.

Voimassa olevassa 3 momentissa säädetään, ettei 1 ja 2 momentissa säädettyä sovelleta 9 d §:ssä tarkoitettuihin vapaata sivistystyötä koskeviin tietoihin. Sääntelyn perusteena on ollut, että näiden tietojen luovuttamista hallinnoisi rekisteröity itse voimassa olevan 29 §:n 5 momentin nojalla. Kuten edellä on todettu, 1 momentissa ei ole säädetty tietojensaantioikeuksista, jolloin kyseisellä sääntelyllä ei ole käytännössä rajattu tietojen luovuttamista tietovarannosta. Koska mainitusta 1 momentista koskevasta informatiivisesta sääntelystä ehdotetaan muutoinkin luovuttavan ja koska momentissa säädettäisiin jatkossa luovutuksesta vastuussa olevasta rekisterinpitäjästä, ei nykyisenkaltaiselle rajaukselle 1 momenttiin ole perustetta. Sen sijaan rajausta 2 momentissa säädettyyn Opetushallituksen mahdollisuuteen tuottaa tietovarannosta opetuksen ja koulutuksen arvioinnin, tutkimuksen, kehittämisen, tilastoinnin ja muun seurannan sekä ohjauksen ja rahoituksen edellyttämiä tietoaaineistoja pidettäisiin ennallaan. Vastaavaa rajausta tietojen hyödyntämiseen ehdotetaan myös 9 e §:n mukaisiin taiteen perusopetusta koskeviin tietoihin.

Pykälään ehdotetaan lisäksi uutta 4 momenttia, jossa olisi informatiivinen viittaus ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 9 a §:ää, jossa säädetään tietojen luovuttamisesta tämän lain 9 §:n 2—4 momenteissa tarkoitetuista tiedoista, jotka koskevat ammatillisessa koulutuksessa olevien opiskelijoiden henkilökohtaista osaamisen kehittämissuunnitelmaa.

11 d §. *Tietojen luovuttaminen rekisteristä.* Voimassa olevassa pykälässä säädetään tietojen luovuttamisesta oppivelvollisuusrekisteristä. Pykälää koskevissa perusteluissa on todettu sääntelyn vastaavan asiallisesti 10 §:n 1 momentin 1 kohtaa (HE 173/2020 vp). Säännöksellä ei ole siten katsottava tarkoitettujen rajoitettavan julkisuuslain 16 §:n 3 momentin soveltumista tietojen luovuttamiseen. Tämän vuoksi pykälän 1 momenttia ehdotetaan muutettavan 10 §:n 1 momenttia vastaavalla tavalla siten, että momentissa säädettäisiin tietojen luovuttamisesta vastuussa olevasta rekisterinpitäjästä ja momentista poistettaisiin informatiivinen sääntely tietojen luovuttamisesta viranomaisille. Myös oppivelvollisuusrekisterin osalta Opetushallitus vastaisi tietojen luovuttamisesta rekisteristä ja luovutuksen lainmukaisuudesta.

5 a luku Jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelukeskuksen hankkiman muun kuin säännellyn koulutuksen rekisteri

Lakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi 5 a luku, jossa säädettäisiin Jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelukeskuksesta annetun lain 9 §:ssä mukaisessa palvelukeskuksen hankkimassa muussa kuin mainitun lain 10 §:n tarkoitetussa säännellyssä koulutuksessa olevien opiskelijoiden tiedoista. Kysymys olisi uudesta rekisteristä, joka sisältäisi tiedot suoritetun koulutuksen nimestä ja kestosta sekä osaamisen arvioinnista, mikäli sellainen on tehty.

27 a §. *Muun kuin säännellyn rekisterin käyttötarkoitus.* Pykälässä säädettäisiin rekisterin käyttötarkoituksesta. Pykälä vastaisi asiallisesti opetuksen ja koulutuksen valtakunnallisen tietovarannon osalta lain 4 §:ssä säädettyä ja oppivelvollisuusrekisterin käyttötarkoituksesta lain 11 a §:ssä säädettyä. Pykälän *1 momentissa* säädettäisiin, että rekisterin tietoja käytettäisiin henkilön hakeutuessa koulutukseen, koulutuksen aikana, työelämässä sekä henkilön hakiessa koulutukseen liittyviä etuisuuksia. Koulutuksen osalta tarkoitettaisiin käytännössä koulutusta, johon opiskelija hakeutuisi tai jossa hän olisi kyseisen koulutuksen jälkeen. Rekisterin tietoja voitaisiin siten hyödyntää opiskelijavalinnassa henkilön hakiessa mahdollisesti johonkin muuhun koulutukseen rekisteriin tallennetun koulutuksen jälkeen. Lisäksi rekisteristä ilmenevää osaamistietoa voitaisiin hyödyntää muun koulutuksen aikana arvioitaessa jo hankittua osaamista. Esimerkiksi ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 46 §:n nojalla koulutuksen järjestäjän tehtävänä on selvittää ja tunnistaa opiskelijan aiemmin hankkima osaaminen tämän esittämien asiakirjojen ja muun selvityksen perusteella. Työelämässä voitaisiin puolestaan hyödyntää osaamistietoa henkilön hakiessa työtä ja arvioitaessa henkilön mahdollisia työtehtäviä. Vaikka kyse on kurssimuotoisesta ja lyhytkestoisesta koulutuksesta, voi sen avulla hankitulla osaamisella olla merkitystä edellä mainituissa tilanteissa. Lisäksi koulutusta koskevaa tietoa voitaisiin hyödyntää henkilön hakiessa aikuiskoulutustukea tai saadakseen työttömyysetuutta omaehtoisiin opintoihin, mikäli muut laissa säädetyt edellytykset täyttyvät.

Pykälän *2 momentissa* säädettäisiin, että tietoja voitaisiin käyttää myös muiden viranomaisten hoitaessa sellaisia lakisääteisiä tehtäviä, joissa tarvitaan rekisteriin tallennettuja tietoja. Säännöksellä varmistettaisiin, että tietoja olisi mahdollista hyödyntää myös muussa kuin *1 momentissa* mainitussa tarkoituksessa silloin, kun kysymys olisi viranomaisesta, jolla olisi tietosuojasetuksen 6 artiklan 1 kohdan c alakohdan mukainen käsittelyperuste tietojen käsittelyyn.

Rekisteriin tallennettuja tietoja voitaisiin käyttää *3 momentin* mukaan myös koulutuksen arvioinnissa, tilastoinnissa ja seurannassa. Ehdotettu säännös vastaisi opetuksen ja koulutuksen tietovarannon käyttötarkoituksesta lain 5 §:n 4 momentissa säädettyä.

27 b §. *Muun kuin säännellyn rekisterin yhteisrekisterinpitäjät ja vastuiden jako.* Pykälän *1 momentin* mukaan rekisterin yhteisrekisterinpitäjiä olisivat palvelukeskus sekä Opetushallitus, joiden vastuut jakautuisivat pykälässä ehdotetulla tavalla.

Tietosuojasetuksen 26 artiklan 1 kohdan mukaan yhteisrekisterinpitäjistä on kyse silloin, kun vähintään kaksi rekisterinpitäjää määrittää yhdessä käsittelyn tarkoitukset ja keinot. Ne määrittelevät keskinäisellä järjestelyllä läpinäkyvällä tavalla kunkin vastuualueen asetuksessa vahvistettujen velvoitteiden noudattamiseksi, erityisesti rekisteröityjen oikeuksien käytön ja tietojen toimittamista koskevien tehtäviensä osalta. Rekisterinpitäjien vastuualueet voidaan kuitenkin määritellä myös rekisterinpitäjiin sovellettavassa jäsenvaltion lainsäädännössä. Opetushallitus vastaisi *1 momentissa* ehdotetulla tavalla rekisterin yleisestä toiminnasta sekä teknisistä edellytyksistä tallentamista, käsittelyä ja luovutusta varten. Opetushallituksella olisi olemassa olevien rekisterien ja tietovarantojen ylläpitäjänä osaamista ja resursseja vastata myös uuden rekisterin ylläpidosta. Lisäksi Opetushallituksen olisi mahdollista hyödyntää rekisterin ylläpidossa kehittämäänsä teknistä ympäristöä. Opetushallitukselle ehdotetaan säädettäväksi rekisterinpitäisiin liittyviä vastuita ja myös päätösharkintaa tietojen luovutuksen suhteen. Opetushallituksella olisi näin ollen rekisterinpitäjälle kuuluvia tehtäviä, minkä vuoksi ehdotetaan, että Opetushallitus olisi tietosuojasetuksen 26 artiklassa tarkoitettu yhteisrekisterinpitäjä.

Yhteisrekisterinpitäjänä olisi myös palvelukeskus, joka määrittelisi tietojen käsittelyn tarkoitukset ja keinot siltä osin kuin on kysymys rekisteriin tallennettavista koulutusta koskevista tiedoista. Palvelukeskus päättää siitä annetun lain 9 §:ssä tarkoitettua hankinnan yhteydessä, mitä koulutusta se hankkii ja mitä ehtoja se asettaa hankittavalle koulutukselle. Palvelukeskus päättää

mainitun lain 13 §:n nojalla myös opiskelijavalinnasta ja siten siitä, kenen tietoja rekisteriin tallennettaisiin. Pelkästään se, että koulutuksen järjestäjä veloitettaisiin tallentamaan rekisteriin tiedot sen hankintasopimuksen perusteella toteuttamasta koulutuksesta, ei vielä muodosta perustetta pitää koulutuksen järjestäjiä yhteisrekisterinpitäjinä. Koulutuksen järjestäjät ovat rekisterinpitäjiä omaa tarkoitustaan varten tapahtuvassa henkilötietojen käsittelyssä. Nyt ehdotettavassa rekisterissä olisi kuitenkin kysymys erillisestä valtakunnallisesta rekisteristä eivätkä koulutuksen järjestäjät osallistuisi henkilötietojen käsittelyn tarkoitusten ja keinojen määrittämiseen tietosuoja-asetuksen 26 artiklassa edellytetyllä tavalla.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin yhteisrekisterinpitäjien vastuunjaosta. Palvelukeskus vastaisi tietojen yleisen tietosuoja-asetuksen 5 artiklan 1 kohdan d alakohdassa tarkoitettua täsmällisyydestä sekä 16 artiklan mukaisesta rekisteröidyn oikeudesta tietojen oikaisemiseen. Vaikka koulutuksen järjestäjällä olisi velvoite tallentaa koulutuksen sisältöä koskevat tiedot, palvelukeskus vastaisi koulutuksen hankkijana rekisteröityyn nähden tietojen täsmällisyydestä ja rekisteröidyn oikeudesta tietojen oikaisemiseen. Palvelukeskus sopisi koulutuksen järjestäjän kanssa hankintasopimuksessa tarkemmin menettelyistä ja keinoista tietojen täsmällisyyden varmistamiseksi sekä tietojen oikaisemisen toteuttamiseksi. Käytännössä tietojen oikaisemistarvetta arvioitaisiin ensisijaisesti sen perusteella, mitä opiskelijalle annettuun todistukseen on merkitty. Opetushallitus vastaisi muutoin muista yleisessä tietosuoja-asetuksessa rekisterinpitäjälle säädetyistä velvollisuuksista ja muiden rekisteröidyn oikeuksien toteuttamisesta. Koska tietojen käsittelyperusteena olisi tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan c alakohta, olisi kysymys kyseiseen käsittelyperusteeseen liittyvien tietosuoja-asetuksessa säädettyjen rekisteröidyn oikeuksien toteuttamisesta.

Opetushallituksen olisi yhteisrekisterinpitäjänä ylläpidettävä vastuullaan olevista käsittelytoimista selostetta kuten tietosuoja-asetuksen 30 artikla edellyttää. Lisäksi Opetushallitus vastaisi tietosuoja-asetuksen 31—33 artiklassa säädetyistä yhteistyöstä valvontaviranomaisen kanssa, henkilötietojen käsittelyn turvallisuudesta sekä henkilötietojen tietoturvaloukkauksesta ilmoittamisesta valvontaviranomaiselle.

27 c §. Koulutusta koskevat tiedot ja tietojen tallentaminen. Pykälässä säädettäisiin, mitä tietoja rekisteriin tallennettaisiin. Toimijan, joka järjestää Jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelukeskuksesta annetun lain 9 §:ssä tarkoitettua palvelukeskuksen hankkimaa muuta kuin mainitun lain 10 §:n mukaista säänneltyä koulutusta, olisi tallennettava mainitussa koulutuksessa olevista opiskelijoistaan rekisteriin *1 momentin* nojalla koulutuksen nimi, koulutuksen alkamis- ja päättymispäivä sekä koulutuksen tuntimäärä. Kysymys olisi palvelukeskuksen tarkoituksen mukaisesti erityisesti työssä oleville ja työvoiman ulkopuolella oleville suunnatusta ja muuta julkisesti tuettua koulutustarjontaa täydentävästä koulutuksesta. Koulutuksen alkamispäivällä tarkoitettaisiin tosiasiallista päivää, kun opiskelija on aloittanut koulutuksessa, eikä opiskelijaksi ottamista koskevan päätöksen antopäivää. Vastaavasti päättymispäivällä tarkoitettaisiin koulutuksen tosiasiallista päättymispäivää. Tällöin kyseeseen tulisi myös palvelukeskuksen siitä annetun lain 14 §:n 1 momentin nojalla tekemään päätökseen perustuva koulutuksen päättymispäivä. Näin ollen rekisterissä olisi tiedot myös sellaisista opiskelijoista, joiden koulutus olisi päättynyt ennen varsinaisen koulutuksen päättymisajankohtaa. Koulutuksen tuntimäärällä tarkoitettaisiin koulutukselle sen kuvauksessa ilmoitettua tuntimäärää. Koska kyse on lähtökohtaisesti osa-aikaisesta koulutuksesta, ei tieto koulutuksen aloitus- ja päättymispäivästä anna välttämättä oikeaa kuvaa koulutuksen laajuudesta, minkä vuoksi tuntimäärä täsmentäisi koulutuksen laajuutta koskevaa tietoa. Lisäksi rekisteriin olisi tallennettava tieto siitä, onko koulutus suoritettu loppuun. Tällä tarkoitettaisiin tietoa siitä, onko henkilö osallistunut koko koulutukseen. Mikäli opiskelijan osaaminen olisi arvioitu, tallennettaisiin tieto siitä. Arvioinnin suorittamisesta sovitaisiin tapauskohtaisesti hankinnan yhteydessä.

Koulutuksen järjestäjällä on tieto koulutuksen nimestä ja sisällöstä sekä kestosta, jolloin tarkoituksenmukaisinta olisi, että kyseinen toimija tallentaisi tiedot suoraan rekisteriin sen sijaan, että palvelukeskus tallentaisi tiedot järjestäjän toimittamien tietojen perusteella. Tietojen tallentamisessa hyödynnettäisiin Koski-järjestelmää. Mikäli koulutusta järjestäisi toimija, jolla on jo tarvittavat tekniset toteutukset tietojen tallentamiseen Koski-tietovarantoon, voisivat he hyödyntää näitä olemassa olevia toteutuksia tietojen tallentamiseen. Näin ollen esimerkiksi ammatillisen koulutuksen järjestäjät tai vapaan sivistystyön oppilaitokset voisivat hyödyntää olemassa olevaa teknistä toteutusta. Mikäli järjestäjällä ei olisi jo olemassa olevia teknisiä toteutuksia tallentaa tietoa rajapinnalla siirtämällä tai sen toteutus ei onnistuisi, tiedot olisi mahdollista tallentaa tallentamiseen tarkoitettussa käyttöliittymässä. Käyttöliittymää käyttäisivät ainakin korkeakoulut ja ne järjestäjät, jotka eivät ole lakisääteisen opetuksen tai koulutuksen järjestäjiä ja jotka eivät halua avata rajapintaa Koski-palveluun.

Pykälän *2 momentissa* ehdotetaan, että rekisteriin tallennettaisiin yksilöintitietoina opiskelijan nimi ja 3 a §:ssä tarkoitettu oppijanumero. Opetushallitus antaisi henkilölle oppijanumeron siten kuin 3 a §:ssä säädetään ja koulutuksen järjestäjä tallentaisi yksilöintitiedot rekisteriin sen jälkeen, kun palvelukeskus on päättänyt opiskelijavalinnasta.

Pykälän *3 momentin* mukaisesti Opetushallitus määräisi tarkemmin, miten tiedon tallentajien on pidettävä tallennettavat tiedot ajantasaisina. Opetushallitus antaisi tarkempia määräyksiä edellä tarkoitettujen tietojen tietorakenteista.

27 d §. *Tietojen luovuttaminen muun kuin säännellyn rekisteristä.* Pykälän *1 momentissa* säädettäisiin, että tietojen luovuttamisesta vastaisi Opetushallitus, joka vastaisi myös tietojen luovutuksen lainmukaisuudesta. Pykälän *2 momentin* mukaisesti Opetushallitus voisi tuottaa rekisteristä opetuksen ja koulutuksen arvioinnin, tutkimuksen, kehittämisen, tilastoinnin ja muun seurannan sekä ohjauksen ja rahoituksen edellyttämiä tietoaineistoja.

27 e §. *Muun kuin säännellyn rekisterin tietojen säilytysaika.* Pykälässä ehdotetaan, että rekisteriin tallennettavaksi ehdotetut tiedot säilytettäisiin 50 vuotta koulutuksen päättymisen jälkeen. Päättymisajankohdalla tarkoitettaisiin rekisteriin merkittyä koulutuksen päättymispäivää.

28 §. *Opinto- ja tutkintotietojen luovutuspalvelun tarkoitus ja luovutettavat tiedot.* Pykälässä säädetään opinto- ja luovutuspalvelussa luovutettavista tiedoista. Pykälän *2 momentin* 1 kohtaan ehdotetaan lisättävän luovutuspalvelusta luovutettaviksi tiedoiksi ehdotettavan 9 e §:n mukaiset tiedot, joita voitaisiin luovuttaa suostumukseen perustuen siten kuin 29 §:n 5 momentissa säädetään. Lisäksi pykälän 2 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi uusi 1 b kohta, jossa säädettäisiin, että palvelun avulla luovutettaisiin Jatkuvan oppimisen palvelukeskuksen hankkiman koulutuksen rekisterissä olevia tietoja.

29 §. *Tietojen luovuttaminen palvelun avulla.* Pykälän *6 momenttiin* lisättäisiin, että kyseisen pykälän 2 ja 4 momenttia ei sovelleta myöskään uuden 9 e §:n mukaisiin tietoihin. Samoin kuin 9 d §:n osalta, myös uuden 9 e §:n mukaisten tietojen luovuttamista luovutuspalvelussa hallinnoisi rekisteröity itse voimassa olevan 29 §:n 5 momentin nojalla.

7.2 Laki taiteen perusopetuksesta

7 a §. *Opetuksen ja koulutuksen valtakunnalliseen tietovarantoon tallennettavan koulutuksen laajuus.* Taiteen perusopetuksesta annettuun lakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi 7 a §, joka koskisi opetuksen- ja koulutuksen tietovarantoon tallennettavia taiteen perusopetuksen koulutusten tietoja. Jotta näitä tietoja voitaisiin tallentaa tietovarantoon, koulutuksen laajuus olisi määritel-

tävä opintopisteinä siten, että keskimäärin 27 tunnin työpanos vastaisi yhtä opintopistettä. Oppimiseen käytettävän ajan muuntaminen opintopisteiksi perustuu eurooppalaiseen opintosuoritusten ja arvosanojen siirto- ja kertymisjärjestelmään (European Credit Transfer and Accumulation System), jonka mukaan opintopisteet vastaavat määriteltyihin oppimistuloksiin perustuvaa oppimista ja siihen liittyvää työmäärää.

Oppilaan arvioinnin perusteista päättää Opetushallitus. Taiteen perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa (2017) opintojen sisältö ja tavoitteet on kuvattu osaamisperusteisesti. Osaamisperusteisuudella viitataan osaamisen sanallistamiseen ja kuvailemiseen osaamiseen perustuvain tavoin. Opiskeltavan sisällön sijaan kuvataan oppilaan osaamista.

Koulutuksen järjestäjän on hyväksyttävä kullekin taiteenalalle opetussuunnitelma. Oppilaan arviointi tehdään suhteessa koulutuksen järjestäjän hyväksymään opetussuunnitelmaan. Vähimmäisvaatimuksena on, että koulutuksessa saavutettu osaaminen on hyväksytty eli oppilaan osaaminen vastaa vähintään koulutuksen osaamisperusteisessa kuvauksessa olevaa tasoa. Oppilas voi kahden kuukauden kuluessa arvioinnista tiedon saatuaan pyytää arvioinnin suorittanutta opettajaa tai opettajia uusimaan arvioinnin. Jos oppilas on tyytymätön uuteen arviointiin tai ratkaisuun, jolla pyyntö on hylätty, oppilas voi pyytää arviointiin oikaisua rehtorilta. Arvioinnin oikaisua koskevaan päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla.

8 Voimaantulo

Ehdotetaan, että lait tulevat voimaan 1.1.2023. Tätä lakia sovellettaisiin myös ennen tämän lain voimaantuloa aloitettuun ja vuonna 2022 toteutettuun Jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelukeskuksesta annetun lain 8 ja 9 §:ssä tarkoitettuun koulutukseen. Vuonna 2022 toteutetun Jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelukeskuksen rahoittaman vapaasta sivistystyöstä annetussa laissa tarkoitettujen oppilaitoksen ylläpitäjän järjestämän koulutuksen ja palvelukeskuksen hankkiman muun kuin säännellyn koulutuksen tiedot ehdotetaan tallennettavaksi takautuvasti viimeistään 30.4.2023. Jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelukeskuksen rahoittamaa koulutusta järjestettäisiin ensimmäisen kerran vuonna 2022, jolloin rekisteriin tulisi tallennettavaksi tiedot myös ennen ehdotettua lain voimaantuloa toteutetusta koulutuksesta.

Lisäksi lakia sovellettaisiin 1.8.2018 tai sen jälkeen aloitettuun taiteen perusopetuksesta annetun lain mukaiseen koulutukseen, joka ei ole lain voimaan tullessa päättynyt. Tällöin ehdotetun lain 9 e §:ssä tarkoitettu suostumus voitaisiin antaa takautuvasti viimeistään 31.12.2023. Sääntelyllä mahdollistettaisiin se, että myös lain voimaantuloajankohtana kesken olevaa taiteen perusopetusta koskevia koulutustietoja voitaisiin tallentaa Koski-tietovarantoon.

9 Suhde talousarvioesitykseen

Esitys liittyy valtion vuoden 2023 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Eduskunnalle annetussa esityksessä valtion vuoden 2023 talousarvioksi momentin 29.01.02 (Opetushallituksen toimintamenot) sekä momentin 29.01.04 (Jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelukeskuksen toimintamenot) määrärahoihin siirrettäisiin momentilta 29.01.53 (Jatkuvan oppimisen ja osaamisen kehittäminen) Jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelukeskuksen hankkiman muun kuin säännellyn koulutuksen rekisteristä aiheutuvat lisäkustannukset tässä hallituksen esityksessä todettujen määrärahatarpeiden mukaisina.

Lisäksi esityksessä vuoden 2023 talousarvioksi ehdotetaan 261 000 euron pysyvää lisäystä valtion talousarvion momentille 29.80.34 (valtionosuus ja -avustus taiteen perusopetuksen käyttökustannuksiin, arviomääräraha).

10 Toimeenpano ja seuranta

Palvelukeskus ohjeistaa ja tiedottaa rahoituksen saajia tietojen tallentamisesta uuteen rekisteriin ja Koski-tietovarantoon valtionavustushaun –ja päätöksen sekä tarjouspyynnön ja hankintasuopimuksen yhteydessä. Palvelukeskuksen tulee avustuspäätöksessä tai hankintasuopimuksessa edellyttää rahoituksen saajaa tallentamaan vuoden 2022 tiedot takautuvasti rekisteriin niin, että ne ovat tallennettuna viimeistään 30.4.2023.

Opetushallitus ja palvelukeskus tukevat koulutuksen järjestäjiä rekisterin käyttöönotossa ja tietojen tallentamisessa ohjauksella ja neuvonnalla. Yhteisrekisterinpitäjien vastuu uudesta rekisteristä jakautuu esityksessä ehdotetulla tavalla.

Opetus- ja kulttuuriministeriön sekä Opetushallituksen välisessä omistajaohjauksessa seurataan Koski-tietovarannon teknistä kehitystä ja uuden rekisterin käyttöönottoa.

11 Suhde perustuslakiin ja sääntämijärjestys

Yhdenvertaisuus

Perustuslain 6 §:n 2 momentin sanamuoto ilmaisee, että yksilöitä ei saa asettaa eri asemaan ”ilman hyväksyttävää perustetta”. Yleinen yhdenvertaisuuslauseke tarkoittaa mielivallan kieltä ja vaatimusta samanlaisesta kohtelusta samanlaisissa tapauksissa (HE 309/1993 vp, s. 42). Perustuslakivaliokunta on vakiintuneesti tulkintakäytännössään todennut, ettei perustuslain yleisestä yhdenvertaisuusperiaatteesta voida johtaa tiukkoja rajoja lainsäätäjän harkinnalle pyrittäessä kulloisenkin yhteiskuntakehityksen vaatimaan sääntelyyn (PeVL 11/2012 vp, s. 2, PeVL 1/2006 vp, s. 2, PeVL 15/2001 vp, s. 3). Valiokunta on eri yhteyksissä johtanut perustuslain yhdenvertaisuussäännöksistä vaatimuksen, että erottelut eivät saa olla mielivaltaisia, eivätkä ne saa muodostua kohtuuttomiksi ja perustelujen tulee ovat hyväksyttäviä.

Taiteen perusopetuksen tavoitteista ja keskeisistä sisällöistä (*opetussuunnitelman perusteet*) päättää Opetushallitus. Koulutuksen järjestäjä laatii ja hyväksyy kullekin taiteenalalle opetussuunnitelman Opetushallituksen päättämien taiteen perusopetuksen yleisen oppimäärän opetussuunnitelman perusteiden mukaan tarkentaen ja täsmentäen niitä.

Isoilla paikkakunnilla, jossa on useampia taiteen perusopetusta antavia oppilaitoksia, oppilas voisi olemassa olevan koulutustarjonnan puitteissa hakeutua oppilaaksi sellaiseen oppilaitokseen, jossa tarjottaisiin mahdollisuutta koulutuksen tietojen tallentamiseen Koski-tietovarantoon. Haja-asutusaleilla ja maaseudulla, joissa etäisyydet ovat pitkiä, kulkuyhteydet ovat heikompia, oppilaitosten koulutustarjonta tai ruotsinkielisen koulutuksen saatavuus vähäisempää kaupunkeihin verrattuna, oppilaalla ei välttämättä ole samanlaista mahdollisuutta valita oppilaitosta. Tällöin oppilas voisi esittää ylläpitäjälle toiveen siitä, että ylläpitäjä alkaisi tarjota tietojen tallennusmahdollisuutta Koski-tietovarantoon tulevaisuudessa. Oppilas ei voisi vaatia tietojen tallentamista, jos ylläpitäjä ei ole päättänyt sitä tarjota ja jos muut esityksessä mainitut edellytykset eivät täyty. Tällöin oppilas voisi saada paperisen todistuksen opintasuorituksistaan oppilaitoksesta, kuten tälläkin hetkellä. Paperisen todistuksen voisi edelleen saada myös oppilas, joka on pyytänyt tietojensa tallentamista Koski-tietovarantoon.

Sivistykselliset oikeudet

Perustuslain 16 §:ssä säädetään sivistyksellisistä oikeuksista. Pykälän 2 momentin mukaan julkisen vallan on turvattava, sen mukaan kuin lailla tarkemmin säädetään, jokaiselle yhtäläinen mahdollisuus saada kykyjensä ja erityisten tarpeidensa mukaisesti myös muuta kuin perusopetusta sekä kehittää itseään varattomuuden sitä estämättä. Säännös sisältää elinikäisen oppimisen periaatteen, mutta ei kuitenkaan subjektiivista oikeutta koulutukseen. Nyt ehdotettu taiteen perusopetuksen sekä vapaan sivistystyön koulutustietojen tallentaminen Koski-tietovarantoon sekä Jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelukeskuksen hankkimaa muuta kuin säänneltyä koulutusta koskevien tietojen tallentaminen edistää sivistyksellisten oikeuksien toteutumista, kun henkilön tunnustettu osaaminen voidaan tallentaa kansalliseen tietovarantoon tai rekisteriin. Tallentamisella edistetään jatkuvaa oppimista tukemalla kansalaisia opintojen suorittamisessa, työmarkkinoille sijoittumisessa ja työnhaussa mahdollistamalla taiteen perusopetuksessa hankittua osaamista kuvaavien suoritustietojen vieminen tietovarantoon.

Yksityiselämä ja henkilötietojen suoja

Perustuslain 10 § turvaa yksityiselämän suojan perusoikeutena jokaiselle. Pykälän 1 momentin mukaan henkilötietojen suojasta säädetään tarkemmin lailla. Perustuslakivaliokunnan vakiintuneen tulkinnan mukaan henkilötietojen suoja osittain sisältyy samassa momentissa turvatuun yksityiselämän suojan piiriin. Esitykseen sisältyy henkilötietoja koskevaa sääntelyä, kun esityksessä ehdotetaan tallennettavaksi henkilön koulutusta koskevia tietoja valtakunnalliseen tietovarantoon ja rekisteriin edellä ehdotetulla tavalla.

Perustuslakivaliokunta on lausunnossaan PeVL 14/2018 vp katsonut lähtökohtaisesti riittävää olevan, että henkilötietojen suoja ja käsittelyä koskeva sääntely on yhteensopivaa tietosuojasetuksen kanssa. Henkilötietojen suojan toteuttaminen tulisi valiokunnan mukaan jatkossa ensisijaisesti taata yleisen tietosuojasetuksen ja säädettävän kansallisen yleislain nojalla. Tähän liittyen tulisi välttää kansallisen erityislainsäädännön säätämistä sekä varata sellaisen säätämisen vain tilanteisiin, joissa se on yhtäältä sallittua tietosuojasetuksen kannalta ja toisaalta välttämätöntä henkilötietojen suojan toteuttamiseksi (ks. myös PeVL 2/2018 vp, s. 5, PeVL 1/2020 vp, s. 2, PeVL 4/2020 vp, s. 8).

Perustuslakivaliokunnan mukaan (ks. esim. PeVL 20/2020 vp) on selvää, että kansallisen erityislainsäädännön tarpeellisuutta on arvioitava myös tietosuojasetuksenkin edellyttämän riskiperustaisen lähestymistavan mukaisesti kiinnittämällä huomiota tietojen käsittelyn aiheuttamiin uhkiin ja riskeihin. Mitä suurempi riski käsittelystä aiheutuu luonnollisen henkilön oikeuksille ja vapauksille, sitä perustellumpaa on yksityiskohtaisempi sääntely. Tällä seikalla on erityistä merkitystä arkaluonteisten tietojen käsittelyn osalta (ks. PeVL 14/2018 vp, s. 5). Valiokunta korostaa, että siltä osin kuin Euroopan unionin lainsäädäntö edellyttää kansallista sääntelyä tai mahdollistaa sen, tätä kansallista liikkumavaraa käytettäessä otetaan huomioon perus- ja ihmisoikeuksista seuraavat vaatimukset (ks. esim. PeVL 1/2018 vp, PeVL 25/2005 vp). Valiokunta on tämän johdosta painottanut, että hallituksen esityksessä on erityisesti perusoikeuksien kannalta merkityksellisen sääntelyn osalta syytä tehdä selkoa kansallisen liikkumavaran alasta (PeVL 26/2017 vp, s. 42, PeVL 2/2017 vp, s. 2, PeVL 44/2016 vp, s. 4).

Perustuslakivaliokunta on kiinnittänyt erityistä huomiota siihen, että yksityiselämän suojaan kohdistuvia rajoituksia on arvioitava kulloisessakin sääntely-yhteydessä perusoikeuksien yleisten rajoitusedellytysten valossa (PeVL 14/2018 vp, s. 5 ja siinä viitatu lausunnot). Merkityksellistä on ollut, että valiokunnan vakiintuneen käytännön mukaan lainsäätäjän liikkumavaraa rajoittaa henkilötietojen käsittelystä säädettäessä erityisesti se, että henkilötietojen suoja osittain

sisältyy perustuslain 10 §:n samassa momentissa turvatus yksityiselämän suojan piiriin. Lainsäätäjän tulee turvata tämä oikeus tavalla, jota voidaan pitää hyväksyttävänä perusoikeusjärjestelmän kokonaisuudessa. Valiokunta on tämän vuoksi arvioinut erityisesti arkaluonteisten tietojen käsittelyn sallimisen koskevan yksityiselämään kuuluvan henkilötietojen suojan ydintä (PeVL 37/2013 vp, s. 2/I). Henkilötietojen käsittelyä koskevan sääntelyn on oltava tietosuoja-asetuksen mahdollistamissa puitteissa yksityiskohtaista ja kattavaa (PeVL 20/2020 vp, s. 4, PeVL 65/2018 vp, s. 45, PeVL 15/2018 vp, s. 40).

Lainsäätäjän harkintaa sitovia henkilötietojen suojan kannalta tärkeitä sääntelykohteita rekisteröinnissä perustuslakivaliokunnan vakiintuneen tulkintakäytännön mukaan ovat olleet ainakin rekisteröinnin tavoite, rekisteröitävien henkilötietojen sisältö, niiden sallitut käyttötarkoitukset mukaan luettuna tietojen luovutettavuus sekä tietojen säilytysaika henkilörekistereissä ja rekisteröidyn oikeusturva samoin kuin näiden seikkojen sääntelyn kattavuus ja yksityiskohtaisuus lain tasolla (ks. esim. PeVL 14/2002 vp, s. 2, PeVL 27/2006 vp, s. 2/I, PeVL 11/2016 vp, s. 8 ja PeVL 13/2016 vp, s. 3—4). Perustuslakivaliokunta on lisäksi pitänyt liian erittelemättömiä ja laaja-alaisia tiedonsaantioikeuksia koskevia säännöksiä perustuslain 10 §:n 1 momentin vastaisina (esim. PeVL 7/2000 vp, PeVL 14/2002 vp, PeVL 15/2002 vp ja PeVL 74/2002 vp).

Esityksessä lähdetään Jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelukeskuksen hankkiman koulutuksen osalta siitä, että tietosuoja-asetusta täydentäviä säännöksiä on mahdollista säätää, koska kyseessä on asetuksen 6 artiklan 1 kohdan c alakohdan tarkoittama käsittelyperuste, eli käsittely on tarpeen rekisterinpitäjän lakisääteisen velvoitteen noudattamiseksi. Taiteen perusopetuksen koulutustietojen osalta käsittelyperusteena olisi tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan e alakohta, jonka mukaan käsittely on sallittua, kun se on tarpeen yleistä etua koskevan tehtävän suorittamiseksi tai rekisterinpitäjälle kuuluvan julkisen vallan käyttämiseksi. Tietosuoja-asetuksen 6 artiklan mukaan kansallisen liikkumavaran käytön on lisäksi oltava yleisen edun mukaista ja oikeasuhtaista sillä tavoiteltuun oikeutettuun päämäärään nähden. Kansallisen liikkumavaran käyttöä on selostettu ja perusteltu tarkemmin jaksossa 4.2.2 sekä säännöskohtaisissa perusteissa. Esitetyillä perusteilla katsotaan, että esityksessä henkilötietojen ehdotettu erityissääntely olisi yleisen edun mukaista ja oikeasuhtaista sillä tavoiteltuun päämäärään nähden. Esityksessä ei ehdoteta arkaluonteisia henkilötietoja koskevaa sääntelyä.

Kansallinen erityissääntely katsottaisiin välttämättömäksi myös riskiperustaisen lähestymistavan näkökulmasta, koska kyse on laajamittaisesta henkilötietojen käsittelystä, ja on olemassa riski rekisteröidyn kannalta, mikäli yksityiskohtaista sääntelyä ei olisi.

Edellä mainituilla perusteilla lakiehdotukset voidaan käsitellä tavallisessa säätämisyjärjestyksessä.

Ponsi

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäviksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki

valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä annetun lain (884//2017) 2 §, 4 §:n 6 momentti, 6 §:n 2 momentti, 9 a ja 10 §, 11 d §:n 1 momentti, 28 §:n 2 momentin 1 kohta sekä 29 §:n 6 momentti,

sellaisina kuin ne ovat, 2 § laeissa 1221/2020 ja 1234/2021, 4 §:n 6 momentti, 6 §:n 2 momentti, 9 a §, 28 §:n 2 momentin 1 kohta ja 29 §:n 6 momentti laissa 478/2021, 10 § osaksi laeissa 568/2019 ja 478/2021 sekä 11 d §:n 1 momentti laissa 1221/2020, sekä

lisätään lakiin uusi 9 e § ja uusi 5 a luku sekä 28 §:n 2 momenttiin, sellaisena kuin se on laeissa 568/2019, 478/2021 ja 1221/2020, uusi 1 b kohta seuraavasti:

2 §

Soveltamisala

Tätä lakia sovelletaan koulutukseen ja tutkintoihin, joista säädetään:

- 1) perusopetuslaissa (628/1998);
- 2) lukiolaissa (714/2018);
- 3) ylioppilastutkinnosta annetussa laissa (502/2019);
- 4) ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa (531/2017);
- 5) ammattikorkeakoululaissa (932/2014);
- 6) yliopistolaissa (558/2009);
- 7) vapaasta sivistystyöstä annetussa laissa (632/1998);
- 8) tutkintokoulutukseen valmentavasta koulutuksesta annetussa laissa (1215/2020)
- 9) Helsingin eurooppalaisesta koulusta annetussa laissa (1463/2007);
- 10) taiteen perusopetuksesta annetussa laissa (633/1998);
- 11) Jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelukeskuksesta annetussa laissa (682/2021).

Tässä laissa säädetään oppijanumerosta ja oppijanumerorekisteristä, opetuksen ja koulutuksen valtakunnallisesta tietovarannosta, oppivelvollisuusrekisteristä, ylioppilastutkintorekisteristä, opiskelijavalintarekisteristä, korkeakoulujen valtakunnallisesta tietovarannosta sekä Jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelukeskuksen (*palvelukeskus*) hankkiman muun kuin säännellyn koulutuksen rekisteristä. Laissa säädetään myös Opetushallituksen ylläpitämästä opinto- ja tutkintotietojen luovutuspalvelusta.

4 §

Tietovarannon käyttötarkoitus

Edellä 1—5 momentissa säädetystä poiketen henkilö päättää itse 9 d ja 9 e §:ssä tarkoitettujen tietojen käyttötarkoituksista.

6 §

Tietojen tallentaminen tietovarantoon

Opetushallitus määrää tarkemmin, miten tiedon tallentajien on pidettävä tallennettavat tiedot ajantasaisina. Opetushallitus antaa tarkempia määräyksiä 7, 7 a, 8, 9 ja 9 a—9 e §:ssä säädettyjen tietojen tietorakenteista.

9 a §

Vapaassa sivistystyössä järjestettyä oppivelvollisille ja jatkuvaan oppimiseen suunnattua koulutusta koskevat tiedot

Vapaasta sivistystyöstä annetussa laissa tarkoitetun oppilaitoksen ylläpitäjän on tallennettava tietovarantoon seuraavat tiedot mainitun lain 7 a luvussa sekä oppivelvollisuuslain 5 §:n 2 momentissa tarkoitetussa koulutuksessa sekä Jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelukeskuksesta annetun lain 8 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitetussa koulutuksessa olevista opiskelijoistaan:

- 1) suoritettava koulutus;
- 2) opintojen aloittaminen, väliaikainen keskeytyminen ja päättäminen;
- 3) suoritettavat opinnot ja osaamisen arviointi.

Jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelukeskuksesta annetun lain 8 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitetusta koulutuksesta ei kuitenkaan tallenneta väliaikaista keskeytymistä.

9 e §

Taiteen perusopetusta koskevat tiedot

Taiteen perusopetuksesta annetussa laissa tarkoitetun koulutuksen järjestäjän on huolehdittava siitä, että tietovarantoon tallennetaan seuraavat tiedot mainitun lain 7 a §:ssä tarkoitetulla tavalla opintopisteinä määritellyssä koulutuksessa olevista oppilaista, jos koulutuksen järjestäjä on päättänyt tarjota tietovarantoon tallentamista samaan koulutukseen osallistuville oppilaille ja oppilas suostuu tietojen tallentamiseen:

- 1) koulutuksen nimi ja laajuus;
- 2) koulutuksen alkamisen ja päättymisen ajankohdat;
- 3) osaamisen arviointi.

Edellä 1 momentissa tarkoitettu oppilaan suostumus annetaan opetuksen alkaessa. Oppilaalle on ennen suostumuksen antamista annettava tietoa siitä, kuinka tietovarantoon tallennettuja tietoja voidaan käsitellä, luovuttaa ja säilyttää. Suostumuksesta tulee käydä ilmi, että se on annettu vapaaehtoisesti ja nimenomaisesti. Alle 15 vuotta täyttäneen lapsen osalta suostumuksen antamisesta ja sen peruuttamisesta päättää hänen huoltajansa tai hänen muu laillinen edustajansa. Alaikäisen lapsen, joka on täyttänyt 15 vuotta, tietojen tallentamiseen tarvitaan sekä lapsen että hänen huoltajansa tai muun laillisen edustajansa suostumus. Alaikäinen lapsi, joka on täyttänyt 15 vuotta, taikka hänen huoltajansa tai muu laillinen edustajansa voi milloin tahansa peruuttaa suostumuksen ilmoittamalla siitä Opetushallitukselle, jonka on edelleen ilmoitettava peruuttamisesta koulutuksen järjestäjälle. Suostumus on säilytettävä pysyvästi. Suostumukseen on tehtävä merkintä, jos se peruutetaan.

10 §

Tietojen luovuttaminen tietovarannosta

Opetushallitus päättää tietojen luovuttamisesta tietovarannosta ja vastaa luovutuksen lainmukaisuudesta.

Opetushallitus voi tuottaa tietovarannosta opetuksen ja koulutuksen arvioinnin, tutkimuksen, kehittämisen, tilastoinnin ja muun seurannan sekä ohjauksen ja rahoituksen edellyttämiä tietoineistoja.

Edellä 2 momentissa säädettyä ei sovelleta 9 d ja 9 e §:ssä tarkoitettuihin tietoihin.

Edellä 9 §:n 2—4 momentissa tarkoitettujen tietojen luovuttamisesta tietovarannosta säädetään ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 109 a §:ssä.

11 d §

Tietojen luovuttaminen rekisteristä

Opetushallitus vastaa tietojen luovuttamisesta rekisteristä ja luovutuksen lainmukaisuudesta.

5 a luku

Jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelukeskuksen hankkiman muun kuin säännellyn koulutuksen rekisteri

27 a §

Muun kuin säännellyn koulutuksen rekisterin käyttötarkoitus

Muun kuin säännellyn koulutuksen rekisteri sisältää tietoja Jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelukeskuksesta annetun lain 9 §:ssä tarkoitettussa palvelukeskuksen hankkimassa, muussa kuin mainitun lain 10 §:ssä määritellyssä säännellyssä koulutuksessa olevista opiskelijoista. Tietoja käytetään henkilön hakeutuessa koulutukseen, koulutuksen aikana, työelämässä sekä henkilön hakiessa koulutukseen liittyviä etuisuuksia.

Tietoja voidaan käyttää myös muiden viranomaisten hoitaessa sellaisia lakisääteisiä tehtäviä, joissa tarvitaan rekisteriin tallennettuja tietoja.

Rekisteriin tallennettuja tietoja voidaan käyttää lisäksi koulutuksen arvioinnissa, tilastoinnissa ja seurannassa.

27 b §

Muun kuin säännellyn koulutuksen rekisterin yhteisrekisterinpitäjät ja vastuiden jako

Rekisterin yhteisrekisterinpitäjiä ovat Opetushallitus ja palvelukeskus. Opetushallitus vastaa rekisterin yleisestä toiminnasta sekä teknisistä edellytyksistä tallentamista, käsittelyä ja luovutusta varten.

Palvelukeskus vastaa tietojen yleisen tietosuojasetuksen 5 artiklan 1 kohdan d alakohdassa tarkoitettua täsmällisyydestä sekä 16 artiklan mukaisesta rekisteröidyn oikeudesta tietojen oikaisemiseen. Opetushallitus vastaa muista yleisessä tietosuojasetuksessa rekisterinpitäjälle säädetyistä velvollisuuksista ja muiden rekisteröidyn oikeuksien toteuttamisesta.

27 c §

Koulutusta koskevat tiedot ja tietojen tallentaminen

Toimijan, joka järjestää Jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelukeskuksesta annetun lain 9 §:ssä tarkoitettua palvelukeskuksen hankkimaa, muuta kuin mainitun lain 10 §:n mukaista säänneltyä koulutusta, on tallennettava mainitussa koulutuksessa olevista opiskelijoistaan rekisteriin koulutuksen nimi, sen alkamis- ja päättymispäivä ja tuntimäärä sekä tieto koulutuksen loppuun suorittamisesta. Jos opiskelijan osaaminen on arvioitu, tallennetaan tieto arvioinnista.

Rekisteriin tallennetaan lisäksi henkilön nimi ja oppijanumero.

Opetushallitus määrää tarkemmin, miten tiedon tallentajien on pidettävä tallennettavat tiedot ajantasaisina. Opetushallitus antaa tarkempia määräyksiä 1 momentissa tarkoitettujen tietojen tietorakenteista.

27 d §

Tietojen luovuttaminen muun kuin säännellyn koulutuksen rekisteristä

Opetushallitus päättää tietojen luovuttamisesta rekisteristä ja vastaa luovutuksen lainmukaisuudesta.

Opetushallitus voi tuottaa rekisteristä opetuksen ja koulutuksen arvioinnin, tutkimuksen, kehittämisen, tilastoinnin ja muun seurannan sekä ohjauksen ja rahoituksen edellyttämiä tietoaineistoja.

27 e §

Muun kuin säännellyn koulutuksen rekisterin tietojen säilytysaika

Rekisteriin tallennetut tiedot säilytetään 50 vuotta koulutuksen päättymisestä.

28 §

Opinto- ja tutkintotietojen luovutuspalvelun tarkoitus ja luovutettavat tiedot

Opinto- ja tutkintotietojen luovutuspalvelun avulla luovutetaan:

1) opetuksen ja koulutuksen valtakunnalliseen tietovarantoon sisältyviä 7, 7 a, 8, 9 ja 9 a—9 e §:ssä tarkoitettuja tietoja, lukuun ottamatta 9 §:n 2—5 momentissa tarkoitettuja tietoja;

1 b) muun kuin säännellyn koulutuksen rekisteriin sisältyviä 27 c §:ssä tarkoitettuja tietoja;

29 §

Tietojen luovuttaminen palvelun avulla

Mitä 2 ja 4 momentissa säädetään, ei sovelleta 9 d ja 9 e §:ssä tarkoitettuihin tietoihin.

Tämä laki tulee voimaan päivänä _____ kuuta 20 ____.

Tätä lakia sovelletaan myös ennen lain voimaantuloa aloitettuun Jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelukeskuksesta annetun lain 8 ja 9 §:n nojalla rahoitettuun koulutukseen ja vuonna 2022 toteutettuun mainittuun koulutukseen.

Jatkuvaa oppimista koskevat tämän lain 9 a ja 27 c §:ssä tarkoitetut vuodelle 2022 kohdentuvat tiedot tallennetaan takautuvasti viimeistään 30 päivänä huhtikuuta 2023.

Lisäksi tätä lakia sovelletaan 1 päivänä elokuuta 2018 tai sen jälkeen aloitettuun taiteen perusopetuksesta annetun lain mukaiseen koulutukseen, joka ei ole lain voimaan tullessa päättynyt. Tällöin tämän lain 9 e §:ssä tarkoitettu suostumus voidaan antaa takautuvasti viimeistään 31 päivänä joulukuuta 2023.

2.

Laki

taiteen perusopetuksesta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään taiteen perusopetuksesta annettuun lakiin (633/1998) uusi 7 a § seuraavasti:

7 a §

Opetuksen ja koulutuksen valtakunnalliseen tietovarantoon tallennettavan koulutuksen laajuus

Tallennettaessa taiteen perusopetuksen tietoja valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä annetun lain (884/2017) 2 luvun mukaiseen tietovarantoon koulutuksen laajuus on määriteltävä opintopisteinä. Koulutuksen laajuus määritellään opintopisteinä siten, että oppilaan keskimäärin 27 tunnin työpanos vastaa yhtä opintopistettä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä _____ kuuta 20 _____.

Helsingissä 19.9.2022

Pääministeri

Sanna Marin

Opetusministeri Li Andersson

1.

Laki

valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä annetun lain (884//2017) 2 §, 4 §:n 6 momentti, 6 §:n 2 momentti, 9 a ja 10 §, 11 d §:n 1 momentti, 28 §:n 2 momentin 1 kohta sekä 29 §:n 6 momentti,

sellaisina kuin ne ovat, 2 § laeissa 1221/2020 ja 1234/2021, 4 §:n 6 momentti, 6 §:n 2 momentti, 9 a §, 28 §:n 2 momentin 1 kohta ja 29 §:n 6 momentti laissa 478/2021, 10 § osaksi laeissa 568/2019 ja 478/2021 sekä 11 d §:n 1 momentti laissa 1221/2020, sekä

lisätään lakiin uusi 9 e § ja uusi 5 a luku sekä 28 §:n 2 momenttiin, sellaisena kuin se on laeissa 568/2019, 478/2021 ja 1221/2020, uusi 1 b kohta seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

2 §

2 §

Soveltamisala

Soveltamisala

Tätä lakia sovelletaan koulutukseen ja tutkintoihin, joista säädetään:

- 1) perusopetuslaissa (628/1998);
- 2) lukiolaissa (714/2018);
- 3) ylioppilastutkinnosta annetussa laissa (502/2019);
- 4) ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa (531/2017);
- 5) ammattikorkeakoululaissa (932/2014);
- 6) yliopistolaissa (558/2009);
- 7) vapaasta sivistystyöstä annetussa laissa (632/1998);
- 8) tutkintokoulutukseen valmentavasta koulutuksesta annetussa laissa (1215/2020)
- 9) Helsingin eurooppalaisesta koulusta annetussa laissa (1463/2007).

Tätä lakia sovelletaan koulutukseen ja tutkintoihin, joista säädetään:

- 1) perusopetuslaissa (628/1998);
- 2) lukiolaissa (714/2018);
- 3) ylioppilastutkinnosta annetussa laissa (502/2019);
- 4) ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa (531/2017);
- 5) ammattikorkeakoululaissa (932/2014);
- 6) yliopistolaissa (558/2009);
- 7) vapaasta sivistystyöstä annetussa laissa (632/1998);
- 8) tutkintokoulutukseen valmentavasta koulutuksesta annetussa laissa (1215/2020)
- 9) Helsingin eurooppalaisesta koulusta annetussa laissa (1463/2007);
- 10) *taiteen perusopetuksesta annetussa laissa (633/1998);*
- 11) *Jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelukeskuksesta annetussa laissa (682/2021).*

Voimassa oleva laki

Tässä laissa säädetään oppijanumerosta ja oppijanumerorekisteristä, opetuksen ja koulutuksen valtakunnallisesta tietovarannosta, oppivelvollisuusrekisteristä, ylioppilastutkintorekisteristä, opiskelijavalintarekisteristä sekä korkeakoulujen valtakunnallisesta tietovarannosta. Laissa säädetään myös Opetushallituksen ylläpitämästä opinto- ja tutkintotietojen luovutuspalvelusta.

4 §

Tietovarannon käyttötarkoitus

Edellä 1—5 momentissa säädetystä poiketen henkilö päättää itse 9 d §:ssä tarkoitettujen tietojen käyttötarkoituksista.

6 §

Tietojen tallentaminen tietovarantoon

Opetushallitus määrää tarkemmin, miten tiedon tallentajien on pidettävä tallennettavat tiedot ajantasaisina. Opetushallitus antaa tarkempia määräyksiä 7—9 ja 9 a—9 d §:ssä säädettyjen tietojen tietorakenteista.

9 a §

Vapaassa sivistystyössä järjestettyä oppivelvollisille suunnattua koulutusta koskevat tiedot

Vapaasta sivistystyöstä annetussa laissa tarkoitetun oppilaitoksen ylläpitäjän on tallennettava tietovarantoon seuraavat tiedot mainitun lain 7 a luvussa sekä oppivelvollisuuslain 5 §:n 2 momentissa tarkoitettussa koulutuksessa olevista opiskelijoistaan:

Ehdotus

Tässä laissa säädetään oppijanumerosta ja oppijanumerorekisteristä, opetuksen ja koulutuksen valtakunnallisesta tietovarannosta, oppivelvollisuusrekisteristä, ylioppilastutkintorekisteristä, opiskelijavalintarekisteristä, korkeakoulujen valtakunnallisesta tietovarannosta sekä *Jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelukeskuksen (palvelukeskus) hankkiman muun kuin säännellyn koulutuksen rekisteristä*. Laissa säädetään myös Opetushallituksen ylläpitämästä opinto- ja tutkintotietojen luovutuspalvelusta.

4 §

Tietovarannon käyttötarkoitus

Edellä 1—5 momentissa säädetystä poiketen henkilö päättää itse 9 d ja 9 e §:ssä tarkoitettujen tietojen käyttötarkoituksista.

6 §

Tietojen tallentaminen tietovarantoon

Opetushallitus määrää tarkemmin, miten tiedon tallentajien on pidettävä tallennettavat tiedot ajantasaisina. Opetushallitus antaa tarkempia määräyksiä 7, 7a, 8, 9 ja 9 a—9 e §:ssä säädettyjen tietojen tietorakenteista.

9 a §

Vapaassa sivistystyössä järjestettyä oppivelvollisille ja jatkuvaan oppimiseen suunnattua koulutusta koskevat tiedot

Vapaasta sivistystyöstä annetussa laissa tarkoitetun oppilaitoksen ylläpitäjän on tallennettava tietovarantoon seuraavat tiedot mainitun lain 7 a luvussa sekä oppivelvollisuuslain 5 §:n 2 momentissa tarkoitettussa koulutuksessa sekä *Jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelukeskuksesta annetun lain 8 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettussa koulutuksessa* olevista opiskelijoistaan:

Voimassa oleva laki

- 1) suoritettava koulutus;
- 2) opintojen aloittaminen, väliaikainen keskeytyminen ja päättäminen;
- 3) suoritettavat opinnot ja osaamisen arviointi.

Ehdotus

- 1) suoritettava koulutus;
- 2) opintojen aloittaminen, väliaikainen keskeytyminen ja päättäminen;
- 3) suoritettavat opinnot ja osaamisen arviointi.
Jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelukeskuksesta annetun lain 8 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettua koulutuksesta ei kuitenkaan tallenneta väliaikaista keskeytymistä.

9 e §

Taiteen perusopetusta koskevat tiedot

Taiteen perusopetuksesta annetussa laissa tarkoitetun koulutuksen järjestäjän on huolehdittava siitä, että tietovarantoon tallennetaan seuraavat tiedot mainitun lain 7 a §:ssä tarkoitetulla tavalla opintopisteinä määritellyssä koulutuksessa olevista oppilaista, jos koulutuksen järjestäjä on päättänyt tarjota tietovarantoon tallentamista samaan koulutukseen osallistuville oppilaille ja oppilas suostuu tietojen tallentamiseen:

- 1) koulutuksen nimi ja laajuus;
- 2) koulutuksen alkamisen ja päättymisen ajankohdat;
- 3) osaamisen arviointi.

Edellä 1 momentissa tarkoitettu oppilaan suostumus annetaan opetuksen alkaessa. Oppilaalle on ennen suostumuksen antamista annettava tietoa siitä, kuinka tietovarantoon tallennettuja tietoja voidaan käsitellä, luovuttaa ja säilyttää. Suostumuksesta tulee käydä ilmi, että se on annettu vapaaehtoisesti ja nimenomaisesti. Alle 15 vuotta täyttäneen lapsen osalta suostumuksen antamisesta ja sen peruuttamisesta päättää hänen huoltajansa tai hänen muu laillinen edustajansa. Alaikäisen lapsen, joka on täyttänyt 15 vuotta, tietojen tallentamiseen tarvitaan sekä lapsen että hänen huoltajansa tai muun laillisen edustajansa suostumus. Alaikäinen lapsi, joka on täyttänyt 15 vuotta, taikka hänen huoltajansa tai muu laillinen edustajansa voi milloin tahansa peruuttaa suostumuksen ilmoittamalla siitä Opetushallitukselle, jonka on edelleen ilmoitettava peruuttamisesta koulutuksen jär-

jestäjälle. Suostumus on säilytettävä pysyvästi. Suostumukseen on tehtävä merkintä, jos se peruutetaan.

10 §

10 §

Tietojen luovuttaminen tietovarannosta

Tietojen luovuttaminen tietovarannosta

Tietovarannosta tietoja voidaan luovuttaa:

1) viranomaiselle, jolla lain säännöksen tai laissa säädetyn tehtävänsä perusteella on oikeus saada tietovarantoon sisältyviä tietoja opetuksen tai koulutuksen järjestäjältä, salassa pidettäviä tietoja kuitenkin vain, jos tiedon antamisesta tai oikeudesta tiedon saamiseen laissa erikseen nimenomaisesti säädetään;

2) Työllisyysrahastolle siltä osin kuin sillä on lain säännöksen perusteella oikeus saada tietovarantoon sisältyviä tietoja;

3) ammatillisen koulutuksen opiskelijan vastuulliselle työpaikkaohjaajalle tai osaamisen arvioijalle siltä osin kuin tällä on lain säännöksen perusteella oikeus saada tietovarantoon sisältyviä tietoja;

4) sille, jolla henkilön 29 §:n 5 momentissa tarkoitetun suostumuksen perusteella on oikeus saada tietovarantoon sisältyviä tietoja;

5) sille, jolla henkilön ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 109 a §:n 4 momentissa tarkoitetun suostumuksen perusteella on oikeus saada tietovarantoon sisältyviä tietoja.

Opetushallitus voi tuottaa tietovarannosta opetuksen ja koulutuksen arvioinnin, tutkimuksen, kehittämisen, tilastoinnin ja muun seurannan sekä ohjauksen ja rahoituksen edellyttämiä tietoaineistoja.

Edellä 1 ja 2 momentissa säädettyä ei sovelleta 9 d §:ssä tarkoitettuihin tietoihin.

11 d §

11 d §

Tietojen luovuttaminen rekisteristä

Tietojen luovuttaminen rekisteristä

Rekisteristä tietoja voidaan luovuttaa viranomaiselle, jolla lain säännöksen tai laissa säädetyn tehtävänsä perusteella on oikeus saada rekisteriin sisältyviä tietoja opetuksen tai kou-

Opetushallitus vastaa tietojen luovuttamisesta rekisteristä ja luovutuksen lainmukaisuudesta.

lutuksen järjestäjältä, oppilaitoksen ylläpitäjällä tai kunnalta. Salassa pidettäviä tietoja voidaan kuitenkin luovuttaa vain, jos tiedon antamisesta tai oikeudesta tiedon saamiseen laissa erikseen nimenomaisesti säädetään.

5 a luku

Palvelukeskuksen hankkiman muun kuin säännellyn koulutuksen rekisteri

27 a §

Muun kuin säännellyn koulutuksen rekisterin käyttötarkoitus

Muun kuin säännellyn koulutuksen rekisteri sisältää tietoja Jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelukeskuksesta annetun lain 9 §:ssä tarkoitetussa palvelukeskuksen hankkimassa, muussa kuin mainitun lain 10 §:ssä määritellyssä säännellyssä koulutuksessa olevista opiskelijoista. Tietoja käytetään henkilön hakeutuessa koulutukseen, koulutuksen aikana, työelämässä sekä henkilön hakiessa koulutukseen liittyviä etuisuuksia.

Tietoja voidaan käyttää myös muiden viranomaisten hoitaessa sellaisia lakisääteisiä tehtäviä, joissa tarvitaan rekisteriin tallennettuja tietoja.

Rekisteriin tallennettuja tietoja voidaan käyttää lisäksi koulutuksen arvioinnissa, tilastoinnissa ja seurannassa.

27 b §

Muun kuin säännellyn koulutuksen rekisterin yhteisrekisterinpitäjät ja vastuiden jako

Rekisterin yhteisrekisterinpitäjiä ovat palvelukeskus ja Opetushallitus. Opetushallitus vastaa rekisterin yleisestä toiminnasta sekä teknisistä edellytyksistä tallentamista, käsitteilyä ja luovutusta varten.

Palvelukeskus vastaa tietojen yleisen tietosuoja-asetuksen 5 artiklan 1 kohdan d alakohdassa tarkoitetusta täsmällisyydestä sekä 16 artiklan mukaisesta rekisteröidyn oikeudesta

tietojen oikaisemiseen. Opetushallitus vastaa muista yleisessä tietosuojasetuksessa rekisterinpitäjälle säädetyistä velvollisuuksista ja muiden rekisteröidyn oikeuksien toteuttamisesta.

27 c §

Koulutusta koskevat tiedot ja tietojen tallentaminen

Toimijan, joka järjestää Jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelukeskuksesta annetun lain 9 §:ssä tarkoitettua palvelukeskuksen hankkimaa, muuta kuin mainitun lain 10 §:n mukaista säänneltyä koulutusta, on tallennettava mainitussa koulutuksessa olevista opiskelijoistaan rekisteriin koulutuksen nimi, sen alkamis- ja päättymispäivä ja tuntimäärä sekä tieto koulutuksen loppuun suorittamisesta. Jos opiskelijan osaaminen on arvioitu, tallennetaan tieto arvioinnista.

Rekisteriin tallennetaan lisäksi henkilön nimi ja oppijanumero.

Opetushallitus määrää tarkemmin, miten tiedon tallentajien on pidettävä tallennettavat tiedot ajantasaisina. Opetushallitus antaa tarkempia määräyksiä 1 momentissa tarkoitettujen tietojen tietorakenteista.

27 d §

Tietojen luovuttaminen muun kuin säännellyn koulutuksen rekisteristä

Opetushallitus päättää tietojen luovuttamisesta rekisteristä ja vastaa luovutuksen lainmukaisuudesta.

Opetushallitus voi tuottaa rekisteristä opetuksen ja koulutuksen arvioinnin, tutkimuksen, kehittämisen, tilastoinnin ja muun seurannan sekä ohjauksen ja rahoituksen edellyttämiä tietoaineistoja.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

27 e §

Muun kuin säännellyn koulutuksen rekisterin tietojen säilytysaika

Rekisteriin tallennetut tiedot säilytetään 50 vuotta koulutuksen päättymisestä.

28 §

28 §

Opinto- ja tutkintotietojen luovutuspalvelun tarkoitus ja luovutettavat tiedot

Opinto- ja tutkintotietojen luovutuspalvelun tarkoitus ja luovutettavat tiedot

Opinto- ja tutkintotietojen luovutuspalvelun avulla luovutetaan

1) opetuksen ja koulutuksen valtakunnalliseen tietovarantoon sisältyviä 7—9 ja 9 a—9 d §:ssä tarkoitettuja tietoja, lukuun ottamatta 9 §:n 2—5 momentissa tarkoitettuja tietoja;

Opinto- ja tutkintotietojen luovutuspalvelun avulla luovutetaan:

1) opetuksen ja koulutuksen valtakunnalliseen tietovarantoon sisältyviä 7, 7 a, 8, 9 ja 9 a—9 e §:ssä tarkoitettuja tietoja, lukuun ottamatta 9 §:n 2—5 momentissa tarkoitettuja tietoja;

1 b) muun kuin säännellyn koulutuksen rekisteriin sisältyviä 27 c §:ssä tarkoitettuja tietoja:

29 §

29 §

Tietojen luovuttaminen palvelun avulla

Tietojen luovuttaminen palvelun avulla

Mitä 2 ja 4 momentissa säädetään, ei sovelleta 9 d §:ssä tarkoitettuihin tietoihin.

Mitä 2 ja 4 momentissa säädetään, ei sovelleta 9 d ja 9 e §:ssä tarkoitettuihin tietoihin.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Tätä lakia sovelletaan myös ennen lain voimaantuloa aloitettuun Jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelukeskuksesta annetun lain 8 ja 9 §:n nojalla rahoitettuun koulutukseen ja vuonna 2022 toteutettuun mainittuun koulutukseen.

Jatkuvaa oppimista koskevat tämän lain 9 a ja 27 c §:ssä tarkoitettut vuodelle 2022 kohdentuvat tiedot tallennetaan takautuvasti viimeistään 30 päivänä huhtikuuta 2023.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

Lisäksi tätä lakia sovelletaan 1 päivänä elokuuta 2018 tai sen jälkeen aloitettuun taiteen perusopetuksesta annetun lain mukaiseen koulutukseen, joka ei ole lain voimaan tullessa päättynyt. Tällöin tämän lain 9 e §:ssä tarkoitettu suostumus voidaan antaa takautuvasti viimeistään 31 päivänä joulukuuta 2023.

2.

Laki

taiteen perusopetuksesta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään taiteen perusopetuksesta annettuun lakiin (633/1998) uusi 7 a § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

7 a §

Opetuksen ja koulutuksen valtakunnalliseen tietovarantoon tallennettavan koulutuksen laajuus

Tallennettaessa taiteen perusopetuksen tietoja valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä annetun lain (884/2017) 2 luvun mukaiseen tietovarantoon, koulutuksen laajuus on määriteltävä opintopisteinä. Koulutuksen laajuus määritellään opintopisteinä siten, että oppilaan keskimäärin 27 tunnin työpanos vastaa yhtä opintopistettä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .